

Estadística Econòmica
Sectors industrials

1. Tèxtil, confecció i pell

Generalitat de Catalunya
**Institut d'Estadística
de Catalunya**

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Estadística Econòmica Sectors industrials

1. Tèxtil, confecció i pell

Biblioteca R. 48.323

**Centre d'Informació Tèxtil
i de la Confecció**

Coordina:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Indústria,
Comerç i Turisme
Gabinet Tècnic

Institut Català de Bibliografia. Dades CIP

Sectors Industrials

ISBN 84-393-4362-0

1: Tèxtil, confecció i pell. -- A la portada: Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció.-- ISBN 84-393-4363-9

I. Fabregat Muñoz, Víctor II. Institut d'Estadística de Catalunya
III. Catalunya Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. Gabinet Tècnic IV. Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció V. Col·lecció 1. Catalunya -- Indústries -- Estadístiques
338.45 (467.1) :31

Edició:

Institut d'Estadística de Catalunya

Col·lecció: Sectors industrials

Coordinació: Gabinet Tècnic

1a. edició: Barcelona, setembre 1997

Tiratge: 400 exemplars

Correcció lingüística: Marta Rovira

ISBN: 84-393-4362-0 (obra completa)

ISBN: 84-393-4363-9 (Vol. 1)

Dipòsit legal: B-30.270-1997

Sectors industrials

Vol. 1 Tèxtil, confecció
i pell

Sectors industrials
1. Tèxtil, confecció i pell

Victor Fabregat Muñoz
Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció (CITYC)

Coordinació: Departament d'Indústria, Comerç i Turisme. Gabinet Tècnic
Suport estadístic: Institut d'Estadística de Catalunya

L'autor vol agrair el suport del Consell Intertèxtil Espanyol i de la Unió d'Adobadors

Índex

Presentació	8
1. La indústria tèxtil i de la confecció	9
1.1. La indústria tèxtil a la UE	10
Evolució recent	12
Comerç exterior	14
Perspectives del comerç internacional tèxtil	19
1.2. El sector tèxtil a Catalunya	22
La indústria tèxtil a Espanya	22
Catalunya, regió tèxtil europea	23
Evolució recent	24
La dimensió	26
El finançament	29
La localització	31
L'ocupació	36
La tecnologia	38
Valoració tecnològica del sector tèxtil	39
La importació	42
L'exportació	45
2. Els subsectors tèxtils	49
Fibres químiques	50
El subsector cotoner	52
El subsector llaner	55
El subsector seder	57
Altres subsectors	58
Els subsectors de vestuari	60
3. El sector de la pell	71
El sector de la pell a Catalunya	72

La indústria de la pell i l'adoberia a la UE	73
La indústria de l'adoberia a Espanya	77
L'adoberia a Catalunya	80
Confecció en pell	84
Marroquineria	86
Calçat	87
Pelleteria	88

Presentació

Amb l'edició d'aquest estudi sobre el sector tèxtil, la confecció i la pell, el Gabinet Tècnic del Departament d'Indústria Comerç i Turisme presenta el primer volum de la col·lecció "Estadística Econòmica. Sectors Industrials".

Aquesta col·lecció, que pretén fer una anàlisi econòmica dels diferents sectors industrials que componen l'economia catalana, s'emmarca en un dels objectius del Departament que és donar a conèixer la informació relativa a la indústria; aquesta tasca ja s'havia fet anteriorment per mitjà de les divuit monografies que componen l'anterior col·lecció "La Indústria a Catalunya" finalitzada l'any 1994 i que va tenir una àmplia difusió en els diferents sectors socioeconòmics.

La col·lecció "Estadística Econòmica. Sectors Industrials" estarà integrada, aproximadament, per una desena de treballs corresponents als diversos sectors en què s'ha distribuït la indústria catalana, i compta amb el suport estadístic proporcionat per l'Institut d'Estadística de Catalunya (IEC).

Una de les missions de l'IEC és la difusió de les activitats estadístiques, i precisament aquesta confluència d'interessos és el que ha permès la signatura d'un conveni de col·laboració entre l'Institut i el Departament a fi que la col·lecció pugui ser editada.

El sector tèxtil és tradicionalment representatiu de la indústria catalana, i l'estudi que es presenta a continuació ha estat realitzat per una entitat prou coneixedora del sector i amb un sobrat prestigi, com és el Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció.

Esperem que aquest treball sigui el primer d'un seguit de publicacions que han de constituir uns instruments eficaços per al bon coneixement de la nostra indústria.

Antoni Subirà i Claus
Conseller d'Indústria, Comerç i Turisme

1. La indústria tèxtil i de la confecció

1.1. La indústria tèxtil a la UE

La UE comparteix el liderat mundial d'articles tèxtils i de confecció amb els Estats Units, malgrat la contracció del sector en els darrers trenta anys.

Pel que fa al consum, la UE té un nivell inferior al nord-americà, que, si bé disposa d'una menor població, gaudeix d'un dels consums per capita més alts del món (26 Kg de fibres tèxtils per habitant i any), quasi un 40 % superior al de la UE.

En el camp del comerç exterior, la UE és el primer importador i exportador mundial, sense tenir en compte els intercanvis intracomunitaris, ja que supera àmpliament el nivell dels Estats Units, que, si bé és un gran importador, la seva activitat s'ha centrat en el seu mercat intern, amb un esforç exportador poc elevat en relació amb els països europeus.

Si a més de la UE tenim en compte els països de l'EFTA, que en l'apartat tèxtil ja conformen un veritable espai únic europeu en intercanviar-se lliurement els seus productes, arribem a un mercat de 350 milions de consumidors amb un consum global d'articles tèxtils i de confecció superiors als 7 milions de tones.

El sector tèxtil/confecció a la UE. 1995

	Fibres químiques	Ind. tèxtil	Confecció	Total
Empreses	55	59.6000	57.500	117.155
> 20 treballadors	55	14.200	8.600	22.855
Ocupació (000)	54	1.297	935	2.286
Vendes (milions d'ECU)	10.720	104.500	63.700	178.920
Exportacions (milions d'ECU) (1)	1.490	18.343	12.271	32.104
(1) Manufactures diverses. Extracomunitàries				
Font: OETH i estimacions pròpies				

Dins de la UE existeixen importants diferències en la indústria tèxtil/confecció dels països membres, fruit del procés de desenvolupament històric del sector i de les polítiques seguides.

En el tèxtil, una mesura de la importància del sector és la reflectida pel volum de fibres processades per la indústria. Segons aquest barem, Itàlia ocupa el primer lloc i el segueixen Alemanya, França, el Regne Unit i Espanya, amb un 10 % del total europeu.

Nogensmenys, aquesta mesura del potencial industrial no té en compte el grau de transformació sofert per la matèria, motiu pel qual seria més adequat considerar el valor afegit com a mesura de la generació de riquesa per part de la indústria.

Distribució de la producció (en %). 1995

	Tèxtil	Confecció	Total
Alemanya	18,4	19,5	18,8
Bèlgica	6,1	3,0	4,9
França	16,9	15,6	16,4
Holanda	2,5	0,8	1,8
Itàlia	28,3	34,1	30,4
Regne Unit	12,2	12,1	12,6
Irlanda	0,8	0,4	0,6
Dinamarca	1,3	1,0	1,2
Grècia	2,0	1,3	1,7
Portugal	4,5	4,3	4,4
Espanya	6,9	7,9	7,3
Total UE	100,0	100,0	100,0
Catalunya	4,1	1,7	3,2

Font: OETH

L'ocupació com a mesura de la importància de la indústria té certes limitacions, sobretot en el camp de la confecció, a causa de deficiències estadístiques, fruit de la proliferació de petites empreses i de l'existència d'una important *economia submergida* en alguns països.

UE: Ocupació sectorial (milers de persones). 1995

	Tèxtil	Confecció	Total	%
Alemanya	162	97	259	11,6
Bèlgica	43	20	63	2,8
França	135	134	269	12,1
Holanda	19	7	26	1,2
Itàlia	365	219	584	26,2
Regne Unit	200	166	366	16,4
Irlanda	10	8	18	0,8
Dinamarca	13	9	22	1,0
Grècia	46	25	71	3,2
Portugal	159	120	279	12,5
Espanya	145	130	275	12,3
Total UE	1.297	935	2.232	100,0
Catalunya	68	30	98	4,4

Font: COMITEXIL

Les diferències entre països s'accentuen en realitzar les comparacions en l'àmbit subsectorial. En el cotoner, Alemanya i Itàlia ocupen els primers llocs d'aquesta important activitat. En el sector llaner, de dimensions molt més reduïdes, Itàlia n'és el líder indiscutible. Idèntic paper executen Alemanya i Itàlia en el camp del teixit de la seda i de les fibres contínues.

En el gènere de punt, Itàlia representa quasi el 40 % del total de la xifra de vendes, i es concentra en un ampli nombre de petits establiments industrials que superen la xifra de 12.500. També és important aquesta activitat en el Regne Unit, Alemanya i França.

En confecció, Itàlia és el principal productor comunitari juntament amb Alemanya, tot i que, com ja s'ha esmentat amb relació a l'ocupació, és difícil d'estimar la importància de cada país ateses les diferents organitzacions productives de cadascun. Així, Alemanya subcontracta una part de la seva producció a l'exterior, mentre que a Itàlia aquesta pràctica es realitza bàsicament a l'interior.

UE: Distribució de la producció tèxtil (en %). 1993

	Fibres químiques	Filats		Teixits		
		Sistema cotoner	Sistema llaner	Sistema cotoner	Sistema llaner	Sistema fibres contínues
Alemanya	34,0	18,0	11,0	17,0	14,0	31,0
França	4,0	13,0	5,0	12,0	5,0	9,0
Itàlia	22,5	21,0	53,0	19,0	61,0	21,0
Regne Unit	11,0	6,0	13,0	8,0	7,0	8,0
Bèlgica-Holanda	11,0	6,0	8,0	13,0	1,5	8,0
Irlanda	4,0	-	-	-	-	..
Dinamarca	2,0	-	-	-	-	..
Grècia	0,5	9,0	-	4,0	-	4,0
Portugal	2,0	15,0	2,5	13,0	4,0	7,0
Espanya	9,0	13,0	7,5	12,0	7,0	7,0
UE	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Catalunya	4,5	9,0	6,0	7,0	6,0	6,0

Font: CIRFS, EUROCOTON, INTERLAINE i AIUFFAS

Com es pot observar en els quadres del capítol, existeixen dos líders europeus i mundials en el tèxtil, Alemanya i Itàlia, mentre que potències tradicionals com França i el Regne Unit darrerament han perdut protagonisme.

Evolució recent

En els darrers deu anys l'evolució de la indústria tèxtil/confecció de la UE ha estat marcada per un període d'expansió (1985/1990), i després per una contínua davallada que arriba al límit mínim durant la crisi de 1993, per entrar en una nova fase de recuperació l'any següent. De tota manera, el comportament de les dues branques del sector han estat molt diferents. Es pot dir que el tèxtil ha mantingut el seu nivell productiu, mentre que la confecció ha patit una important baixada en la seva activitat, de manera que en l'actualitat es troba un 20 % del nivell de 1985.

L'evolució per països mostra diferències encara més importants. En el camp tèxtil solament dos països han millorat posicions, Itàlia, que reafirma el seu liderat, i Portugal. En els darrers llocs se situen Alemanya, França, Dinamarca i Grècia.

En la confecció l'evolució més positiva s'ha donat a Itàlia, el Regne Unit i Bèlgica, mentre que, com passa en el sector tèxtil, han anat davallant a Alemanya, França, Dinamarca, Irlanda i Grècia. Els altres països ocupen una posició intermèdia.

Aquesta evolució ha provocat canvis en la importància relativa de cada país. Així, tant en tèxtil com en confecció, Itàlia és el líder amb 30 % de la producció total; darrere se situen el Regne Unit, França i Alemanya; immediatament després es troba Espanya amb un 7,3 % de la producció comunitària, i finalment, la resta de països.

Cal destacar el paper més favorable del Regne Unit i la forta pèrdua d'importància de França i d'Alemanya. En aquest darrer cas cal assenyalar que les xifres es refereixen exclusivament a l'Alemanya de l'Oest amb la qual cosa la seva participació està minusvalorada, si bé la capacitat dels *länders* de l'Est ha sofert una dràstica reducció en els darrers anys. A més, s'ha de considerar la important inversió alemanya en altres països.

El lideratge italià s'ha refermat des de 1992 i s'ha basat en la represa de les seves exportacions que han crescut amb força gràcies a la baixa de la seva divisa. Cal destacar que

la recuperació ha estat més intensa en el tèxtil que en la confecció, ja que en aquesta darrera hi ha una creixent deslocalització industrial, especialment cap als països de l'Est.

UE: Evolució de la producció tèxtil/confecció (1985 = 100)

	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Tèxtil	100,0	102,8	92,2	96,5	92,5	96,6	95,9
Confecció	100,0	89,0	87,4	81,8	77,2	77,6	77,6

Font: EUROSTAT

UE: Evolució de la producció tèxtil/confecció per països (1985/1994)

Tèxtil	
Evolució per sobre de la mitjana UE	Evolució per sota de la mitjana UE
Itàlia	Holanda
Portugal	Bèlgica
	Espanya
	Regne Unit
	Alemanya
	França
	Dinamarca
	Grècia
Confecció	
Bèlgica	Alemanya
Regne Unit	França
Itàlia	Dinamarca
Espanya	Grècia
Portugal	Irlanda
Holanda	

Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT

L'evolució de l'ocupació en la darrera dècada ha estat força negativa, especialment en el període 1990/1995. En aquest període s'han perdut 638.000 llocs de treball, la qual cosa significa una baixa del 22%.

Per activitats, la baixa ha estat molt semblant tant al tèxtil com a la confecció, si bé cal considerar que en el primer cas bona part de la pèrdua de llocs de treball s'ha donat a causa dels importants guanys de productivitat assolits, mentre que en la confecció, amb una millora de productivitat menor, ha influït sobretot la caiguda de l'activitat productiva.

Per països destaquen la baixa d'ocupació a Alemanya, França, Dinamarca, Grècia i Irlanda, per sobre del 30%, en contrast amb la resta de països membres que tenen un comportament relativament més positiu, com Itàlia o Portugal. En el cas d'Itàlia, la baixa en termes absoluts ha estat molt elevada, quasi al nivell d'Alemanya, tot i que en termes relatius queda dins de la mitjana.

UE: Evolució de l'ocupació per països (% variació 1985/1994)

	Tèxtil	Confecció	Conjunt tèxtil + confecció
Alemanya	-32,8	-47,6	-39,5
França	-42,2	-31,5	-35,6
Itàlia	-14,2	-27,1	-19,4
Regne Unit	-21,1	-25,6	-23,2
Bèlgica	-26,2	-33,3	-28,7
Holanda	-21,7	-30,0	-24,3
Irlanda	-23,1	-38,5	-30,8
Dinamarca	-33,3	-35,7	-34,4
Grècia	-51,7	-6,7	-40,3
Portugal	-3,6	+4,3	-0,4
Espanya	-32,7	-2,2	-21,1
Total UE	-25,7	-24,8	-25,3

Font: EUROSTAT

UE: Evolució de l'ocupació (milers de persones)

	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Tèxtil	1.781	1.636	1.580	1.475	1.373	1.324	1.297
Confecció	1.291	1.234	1.177	1.103	1.012	971	935
Total	3.072	2.870	2.757	2.578	2.385	2.295	2.232

Font: OETH

Comerç exterior

La UE és la principal zona econòmica en el comerç mundial d'articles tèxtils i de confecció, ja que representa el 40 % del volum total de l'esmentat comerç; s'ha de destacar, però, que una part important dels intercanvis es fa de manera interna dins de la UE.

Els intercanvis intra-UE representen actualment més de la meitat (55 %) del moviment total de comerç exterior (importacions + exportacions). Aquest percentatge, després d'un màxim com a conseqüència de l'ampliació a Espanya i a Portugal, mostra una tendència lenta però constant de reducció en favor del comerç extra-UE.

Els intercanvis extra-UE

En el període 1990/1994, l'obertura de l'economia de la UE als intercanvis internacionals s'ha accentuat en termes generals, malgrat ser ja molt elevada. Així, han augmentat tant la taxa de penetració (% importacions/consum) com l'esforç exportador (% exportacions/producció) de les empreses. De tota manera, aquesta obertura progressiva s'ha desenvolupat dins d'un context que ha fet que els desequilibris comercials s'hagin agreujat:

- El dèficit comercial en relació amb l'exterior s'ha deteriorat, ja que les importacions han augmentat a un ritme més ràpid que les exportacions.
- L'augment de les importacions s'ha fet, en gran mesura, per desplaçament de la producció interna, la qual cosa ha provocat una pèrdua des del punt de vista de l'estructura industrial.

Així, la balança comercial global (tèxtil + confecció) ha passat d'un dèficit de 7.200 milions d'ecus l'any 1990 a un altre de 10.200 l'any 1995. De tota manera, cal analitzar com s'ha arribat a aquesta xifra, que és fruit bàsicament del deteriorament de la balança d'articles confeccionats i de la notable millora que ha experimentat la balança dels productes tèxtils.

En termes de cobertura d'exportacions per les importacions, la situació queda perfectament reflectida en la millora del grau de cobertura en el cas tèxtil i la caiguda en el cas de la confecció; aquesta última és deguda bàsicament al fort creixement de les importacions que supera en molt el de les exportacions, malgrat la recuperació evidenciada en els darrers anys.

Les importacions

L'evolució de les importacions, especialment dels productes de vestuari, s'explica, entre altres, pels factors següents:

- la pèrdua de competitivitat de les empreses europees en relació amb altres zones mundials
- la progressiva liberalització dels intercanvis, especialment amb l'antiga URSS i els PECO
- la revalorització de la major part de monedes europees en relació al dòlar a partir de setembre de 1992
- la creixent importància de la deslocalització productiva fora de la UE d'activitats intensives en mà d'obra, especialment en el sector de la confecció.

Aquesta evolució de les importacions analitzada per països proveïdors ens proporciona una visió molt acurada de l'evolució competitiva dels mateixos en els darrers anys. En el camp tèxtil, els països de l'Orient Llunyà com l'Índia, la Xina, Pakistan i Indonèsia han desplaçat Suïssa, Àustria, els Estats Units i el Japó com a primers proveïdors.

En el camp de la confecció, els principals subministradors a la UE són, d'una banda, els països asiàtics, especialment la Xina, Hong Kong, Índia i Indonèsia, i de l'altra, els països propers a la Unió amb una llarga tradició en el Tràfic de Perfeccionament Passiu (TPP), com Turquia, Tunísia, el Marroc i Polònia. El 1995 els principals proveïdors han estat la Xina, Turquia i Hong Kong. Les importacions provinents de la Xina s'han incrementat de manera significativa des de 1990 i ja representa el 12 % del total en valor. De tota manera, part d'aquest augment es deu a la transferència d'importacions de Hong Kong que ha vist reduir la seva quota de mercat comunitari.

Les exportacions

Les exportacions han tingut un important dinamisme en el període 1990/1995, i s'ha superat l'índex de creixement del període 1988/1990. Aquest major creixement s'ha centrat en els PVD i els PECO (inclosa l'ex-URSS), si bé en aquests casos es partia de valors absoluts més aviat baixos.

Les exportacions d'articles tèxtils i de confecció s'adrecen als altres països desenvolupats (EFTA, els Estats Units i el Japó), mentre que una part significativa de l'exportació tèxtil s'adreça a països en desenvolupament amb Tràfic de Perfeccionament Passiu (TPP).

Balança comercial

La balança comercial, com s'ha dit, és la suma d'un superàvit de la d'articles tèxtils i d'un fort i creixent dèficit en el cas de la confecció, ja que s'ha doblat des de 1990, malgrat el bon comportament exportador de les empreses europees.

En el seu conjunt, la UE exporta a preus significativament més elevats que els d'importació (entre el 50 i el 100 %), la qual cosa assenyalava la tendència a exportar productes de més alta qualitat i a importar productes de proveïdors de preus més baixos.

La balança comercial per zones econòmiques i productes ens proporciona una aproximació a la seva capacitat competitiva. Així, en el cas tèxtil, la UE presenta un superàvit en totes les zones mundials, excepte Àsia. En la confecció, l'únic superàvit es dona amb l'EFTA i la NAFTA, mentre que el 70 % del dèficit global és degut al comerç amb Àsia.

Per articles, la balança comercial de la UE presenta un superàvit de teixits de punt i articles tècnics, mentre que hi ha un dèficit en la resta, especialment en la confecció tant en punt com en teixit.

El Tràfic de Perfeccionament Passiu (TPP)

La internacionalització de la producció pot prendre diverses formes organitzatives. Una de les més esteses és la del Tràfic de Perfeccionament Passiu (TPP) que implica l'exportació des de la UE d'articles intermedis, generalment teixits, que es fan confeccionar a països de mà d'obra

més barata. Els productes acabats són reimportats a la UE amb una tarifa preferencial calculada sobre el valor afegit, encara que per a nombrosos països existeixen quotes TPP específiques.

Aquest tipus d'activitat ha crescut fortament des de 1990; així les importacions TPP de confecció han crescut un 60 % entre 1990 i 1995, i actualment ja representen el 14 % del total de les mercaderies entrades.

Alemanya és el principal importador TPP de confecció amb el 60 % del total, seguida d'Itàlia i França, mentre que la participació dels altres països és molt menor.

La producció de peces de vestir en règim TPP es fa en països propers a la UE per aprofitar els costos de mà d'obra, reduir els costos de transport i permetre una millor coordinació i supervisió d'aquesta activitat. Els socis de la UE al respecte són els països mediterranis, especialment el Marroc i Tunísia, així com els de l'Europa Central i Oriental (PECOS) com Polònia, Txèquia, Hongria, etc. De tota manera, les xifres assenyalades no s'ajusten a la realitat en el cas dels països mediterranis, ja que part de les importacions estan exemptes de pagar drets de duanes d'acord amb els corresponents tractats preferencials, per la qual cosa bona part de les importacions TPP no es declaren com a tals. Tenint en compte aquesta circumstància, s'estima que el 50 % de les importacions TPP vénen de la zona mediterrània, un 43 % dels PECOS i la resta d'altres zones mundials.

En el cas d'articles tèxtils, el recurs al TPP per part d'empreses europees és molt baix, si bé sembla que tendirà a adquirir una major importància en el futur.

Els intercanvis nacionals

Els intercanvis comercials a escala nacional són molt variables entre ells, ja que depenen no solament de la competitivitat de la indústria de cada país sinó també d'altres factors com poden ser la política econòmica nacional, el pes de la distribució organitzada, l'existència de relacions comercials tradicionals amb tercers països, la pràctica del TPP, etc.

En el context europeu destaca el paper preponderant d'Itàlia, que aconsegueix una balança comercial positiva, especialment dins dels intercanvis intra-UE. Altres països amb balança positiva són Grècia i Portugal, tot i que aquesta balança positiva s'aconsegueix a causa del paper de subministradors a altres països de la UE.

Alemanya, si bé és un important exportador a escala mundial no aconsegueix compensar la forta entrada d'importacions en el seu territori, amb la qual cosa presenta el dèficit més elevat dins de la UE. La segueixen el Regne Unit i el Benelux, tot i que en aquest cas la major part del dèficit correspon a Holanda, dins del seu paper de país comercial-distribuïdor a la UE.

Espanya representa un 4 % de les importacions i exportacions, amb una balança comercial negativa de 352 milions d'ecus el 1995 tot i que presenta un major equilibri amb la resta del món que amb la UE.

UE: Comerç intra i extra-UE. 1995

	Importacions (1)		Exportacions (1)	
	Intra	Extra	Intra	Extra
Alemanya	26	36	18	21
França	18	14	12	16
Itàlia	9	12	23	36
Benelux	18	13	20	9
Regne Unit	11	17	10	6
Irlanda	2	<1	1	2
Dinamarca	2	2	2	<1
Grècia	3	<1	3	1
Portugal	4	<1	7	3
Espanya	6	3	4	5
Total UE	100	100	100	100

(1) En % s/total

Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT

UE: Comerç en règim de TPP. 1995

	Tèxtil	Confecció
Importacions totals (000 t)	3.172	1.643
Importacions TPP (000 t)	51	231
% TPP s/total	1,6	14

Font: EUROSTAT

UE: Balança comercial per zones mundials (milions ECU). 1994

	Tèxtil	Confecció
EFTA	+273	+3.386
Àsia	-2.940	-11.428
PECO	+2.992	-3.807
Països mediterranis	+1.044	-5.551
Amèrica sud	+157	+24
NAFTA	+899	+1.084
Rest del món	+947	+120
Total	+3.372	-16.172

Font: OETH

Balança comercial de la UE (milions ECU)

	1980	1985	1990	1995
Tèxtil	326	+2.082	+1.553	+4.881
Confecció	-3.629	-4.105	-8.787	-15.054
Total	-3.303	-2.023	-7.234	-10.174

Font: COMITEXIL

UE: Balança comercial per productes 1995 (milions ECU)

Filats i fils	-557
Teixits	+4.937
Tèxtil per a la llar	-816
Altres tèxtils	+1.653
Confecció en teixit	-9.368
Confecció en punt	-5.686

Font: OETH

UE: Taxa de penetració de les importacions (% importacions/consum en tones)

Filats i fils	20,3
Teixits	24,4
Tèxtil per a la llar	25,3
Altres tèxtils	40,8
Confecció en teixit	48,9
Confecció en punt	41,3
Font: OETH	

Origen de les importacions a la UE (en % s/el total en valor)

	Tèxtil		Confecció	
	1988	1993	1988	1993
EFTA	25,2	19,7	6,4	3,7
PECOS i ex-URSS	4,1	6,9	6,7	13,2
NAFTA	9,5	9,4	1,6	2,2
Japó + Austràlia + N. Zelanda	6,6	5,2	0,9	0,6
Països mediterranis	10,9	9,2	18,3	20,0
Països Àfrica	1,5	1,9	2,3	3,1
Països Amèrica	3,9	2,0	0,9	1,0
Països Àsia	34,3	42,0	53,9	52,8
Resta	4,0	3,7	9,0	3,4
Total	100	100	100	100

Evolució dels intercanvis comercials

	Tèxtil		Confecció	
	Import	Export	Import	Export
Evolució 1990/1995 en volum	+19	+46	+54	+28
Evolució 1990/1995 en valor	+14	+38	+46	+23
Font: OETH				

Evolució de la ràtio de cobertura (1)

	Tèxtil		Confecció	
	1990	1995	1990	1995
En volum	76	93	24	19
En valor	113	134	53	45
(1) Rati Exportacions/Importacions extra-UE * 100				
Font: OETH				

Principals proveïdors de la UE (% s/ total importacions - extra UE)

	Tèxtil	
	1990	1995
Índia	7,3	10,3
Xina	7,6	7,7
Suïssa	14,3	10,1
Estats Units	10,2	9,4
Turquia	7,8	8,2
Pakistan	4,9	5,2
Indonèsia	3,0	4,8
Japó	7,1	5,1

	Confecció	
	1990	1995
Xina	10,3	11,7
Turquia	10,2	11,3
Hong Kong	13,0	9,2
Índia	4,9	6,1
Polònia	2,7	5,8
Tunísia	5,3	5,7
Marroc	5,6	5,7
Ex-Iugoslàvia	8,6	-

Font: COMITEXTIL

Destinació de les exportacions de la UE (en % s/el total en valor)

	Tèxtil		Confecció	
	1988	1993	1988	1993
EFTA	29,2	19,9	52,9	42,4
PECOS i ex-URSS	9,2	20,0	2,0	8,7
NAFTA	15,6	13,1	20,0	14,1
Japó + Austràlia + N. Zelanda	8,9	5,8	8,3	9,8
Països mediterranis	10,3	16,0	3,0	4,3
Països Àfrica	5,1	3,6	1,9	2,1
Països Amèrica	1,7	2,5	1,6	2,0
Països Àsia	10,8	13,5	7,2	9,5
Resta del món	9,7	5,6	3,1	7,1
Total	100	100	100	100

Font: COMITEXTIL

Evolució del comerç exterior (milions ECU)

	1985	1990	1993	1995
a) Importacions Intra/UE	28.662	43.185	41.818	46.200
b) Importacions Extra/UE	21.007	31.971	38.250	40.787
(a + b) Total Importacions	49.669	75.156	80.068	86.987
c) Exportacions Intra/UE	28.662	43.185	41.818	46.200
d) Exportacions Extra/UE	18.984	23.568	25.512	30.613
(c + d) Total Exportacions	47.646	66.753	67.330	76.813
(d - b) Balança Comercial	-2.023	-8.403	-12.738	-10.174

Font: OCDE i EUROSTAT

Perspectives del comerç internacional tèxtil

El comerç mundial de productes tèxtils i de confecció, per la seva sensibilitat, sempre ha mantingut un estatus propi quant a la seva regulació. Així, la mateixa s'ha efectuat al marge dels reglaments del GATT i mitjançant l'aplicació de l'Acord Multifibres (AMF), que ja compta dues dècades de vigència (1974/1994).

Un dels temes més controvertits en la Ronda Uruguai ha estat el de la regulació del comerç de productes tèxtils, ja que la majoria de països en desenvolupament (PVD) pressionaven perquè s'abolís l'AMF i els productes tèxtils seguíssin les normes generals del GATT. En aquest sentit, els resultats de la Ronda, recollits en els Acords de Marrakech assenyalen el següent:

- Els productes tèxtils i de confecció s'integren en la normativa general de l'OMC (successora del GATT), cosa que implica la desaparició de les actuals limitacions quantitatives (quotes).

- El calendari d'integració, que és de deu anys, és el següent:

16 % de les importacions el 1995
 17 % de les importacions el 1998
 18 % de les importacions el 2002
 49 % de les importacions el 2005

- Les actuals quotes d'importació s'incrementen segons el calendari següent:

16 % al començament del 1995
 25 % al començament del 1998
 27 % al començament del 2001

- Es preveu, durant la vigència de l'Acord, la possibilitat d'una clàusula de salvaguarda específica (a un sol país i a un sol producte) i transitòria, vàlida per a aquells articles no integrats encara al GATT.

- Per evitar distorsions de mercat es reforcen les regles i disciplines del GATT (*antidumping*, *antisubvenció*, *salvaguarda*, *protecció a la propietat intel·lectual* i *industrial*, *procediment de solució de les diferències*, etc.).

D'altra banda, els aranzels d'aquests productes també queden afectats per la reducció general acordada en el si dels Acords de la Ronda. Definitivament, si les previsions de l'Acord es compleixen, d'aquí a deu anys s'haurà produït una àmplia liberalització del comerç d'articles tèxtils i de confecció, i restarà l'aranzel com l'únic element de protecció i, a més, amb uns drets inferiors als actuals.

Els efectes de la Ronda Uruguai

Els possibles efectes de la Ronda Uruguai sobre la indústria tèxtil/confecció d'Europa es poden resumir en dos:

- La reducció d'aranzels, que no sembla que tingui especial incidència tenint en compte que els drets de la UE són els més baixos del món i que el procés s'allarga durant deu anys.
- Més complexa és l'anàlisi dels efectes de la desaparició de la protecció que representen les actuals quotes limitatives, ja que els experts no poden mesurar l'incidència d'altres factors endògens (creixement econòmic a la UE) i exògens (nous acords comercials de la UE) en tot aquest procés. De tota manera, un estudi recent estableix les conclusions següents:
 1. La supressió de les quotes afecta un 16,5 % de les importacions de la UE (en valor) i no representarà un canvi radical sinó més aviat una continuació de les tendències observades en els darrers anys. De tota manera, el ritme d'aquest procés estarà en funció del creixement global de la UE i la rapidesa en la integració dels productes subjectes actualment a quotes.
 2. Si es compleixen les expectatives sobre l'obertura dels mercats dels Tercers Països, la indústria comunitària en podria treure un avantatge, especialment en l'apartat tèxtil.
 3. Les tendències generals de la indústria continuaran; la producció de confecció seguirà baixant si bé la del tèxtil podria tenir certes opcions d'una evolució més positiva.

En el cas espanyol, els efectes poden ser els següents :

- La rebaixa aranzelària suposa com a màxim una rebaixa del 18 % de protecció enfront de les importacions amb un calendari d'aplicació de deu anys.
- Les restriccions qualitatives actuals afecten el 9,5 % de les importacions espanyoles de manufactures tèxtils i de confecció segons les dades en valor de 1992. De tota manera, la integració de les quotes unida a l'increment de les quotes en vigor poden provocar una major incidència de les importacions en el mercat espanyol, tenint en compte el baix nivell de penetració de les importacions en relació amb la mitjana europea.

Altres aspectes de la política comercial

Els diversos treballs realitzats destaquen que els resultats de la Ronda Uruguai poden quedar relativitzats si tenim en compte les importants transformacions que possiblement patiran les relacions comercials de la UE en la pròxima dècada. Ara avancem algunes d'aquestes transformacions:

- L'ampliació de la UE el 1995. Els nous membres de la UE (Àustria, Suècia i Finlàndia) es caracteritzen per tenir una indústria tèxtil poc important, especialment els països nòrdics, encara que la seva participació en el comerç exterior és molt més important, ja que són països eminentment importadors. La integració d'aquests tres països a la UE ha comportat una ampliació de les actuals quotes.
- La unió duanera amb Turquia, la qual cosa comporta donar entrada sense dret als productes d'aquest país, que en l'actualitat és el segon subministrador de confecció a la UE.
- Relacions amb els PECOS. La UE ha signat nombrosos acords amb aquests països (Hongria, Polònia, Txèquia, Eslovàquia, Romania i Bulgària, amb la intenció d'anar conduint aquests acords cap a acords de lliure canvi.
- Relacions amb països mediterranis, especialment el Marroc i Tunísia que han signat un acord que implica la implantació progressiva d'una zona de lliure canvi per als productes industrials.
- Integració de la Xina a l'OMC, ja que actualment no pertany a aquesta organització. Això, representaria un millor tracte i el reforçament del seu paper dominant com a subministrador a la UE.

Política industrial a la UE

En el camp de la política industrial, els Fons estructurals representen un suport important als esforços dels estats membres per a reestructurar i modernitzar la indústria. Aquests Fons tenen una dotació de l'ordre de 155.000 milions d'ecus (22 bilions de PTA) per al període 1994/1999. Els camps d'actuació més importants són:

- La recerca i el desenvolupament, amb un pressupost de 13.000 milions d'ecus. El quart Programa marc de la UE es consagra a millorar les tecnologies d'ús potencial en tots els sectors industrials.
- Els Fons socials representen dins del seu objectiu 4, una eina per a l'adaptació, requalificació o reconversió dels treballadors de diversos sectors, com és el tèxtil/confecció. A part, la Comissió té les iniciatives ADAPT i EMPLOI que busquen possibilitar la creació de nous llocs de treball.
- El programa RETEX (1994/1999), amb un pressupost de 600 milions d'ecus ha incidit sobre les iniciatives de diversificació i modernització de les empreses tèxtils de zones fortament dependents d'aquest tipus d'activitat.

Ampliació de la UE. 1994

	Àustria	Finlàndia	Suècia	Total	% s/UE
Ocupació (000)	38	16	11	65	2,6
Vendes (milions d'ECU)	3.550	876	1.137	5.563	3,1
Importacions (milions d'ECU)	4.072	1.064	2.694	7.830	9,0
Exportacions (milions d'ECU)	2.666	453	800	3.511	4,7

Font: COMITEXIL

1.2. El sector tèxtil a Catalunya

El tèxtil, com a base del procés d'industrialització a Catalunya, ha tingut sempre un paper predominant en l'estructura econòmica del país. El 1955 el sector aportava quasi el 50 % del Producte Industrial Brut.

El procés de desenvolupament dels anys seixanta, amb el creixement conseqüent d'altres sectors productius, va fer perdre pes relatiu al tèxtil, que a principi dels setanta fou superat pel sector metal·lúrgic.

El fort impacte de la crisi i l'entrada a Europa van determinar una nova caiguda de la seva importància relativa, que actualment se situa en el 9,6 % (1995).

El fet d'incloure-hi subsectors que ocupen un alt percentatge de mà d'obra fa que el pes relatiu del tèxtil en l'economia catalana sigui superior si agafem l'ocupació com a base de càlcul. Així, aquesta es pot estimar en més de 109.000 persones (inclou els subsectors del cuir i calçat), i representa el 17,5 % de l'ocupació industrial (sense tenir en compte el sector de la construcció) i el 5 % de la total. (1995).

Aquests percentatges són alts dins de la UE, ja que solament els països del sud (Itàlia, Grècia, Portugal) superen el percentatge del 15 % sobre l'ocupació de la indústria manufacturera.

Evolució del sector tèxtil/confecció català

	1960	1975	1986	1990	1995
Valor afegit (MPTA)	21.656	102.098	294.217	374.288	375.000
Ocupació	297.582	258.991	152.100	159.500	109.400
% s/prod. industrial	38,7	21,7	13,6	12,2	9,6
% s/ocupació industrial	43,8	27,9	22,9	20,6	17,5

Font: BBV, IEC i estimacions pròpies. Inclou el sector del cuir

La indústria tèxtil a Espanya

El sector tèxtil a Espanya es troba distribuït segons el model d'industrialització del segle XIX. És a dir, Catalunya i la Comunitat Valenciana concreten les tres quartes parts de l'ocupació, estructura que s'ha mantingut pràcticament inalterada en els darrers anys.

En els seixanta, arran de la creixent pressió sobre els salaris en les zones tèxtils catalanes, hi va haver una tendència a desplaçar alguns centres fabrils a altres zones poc industrialitzades per aprofitar així els menors costos de mà d'obra. Tanmateix, aquest corrent, si bé clar en el contingut estratègic, no va determinar canvis importants en el mapa tèxtil.

L'arribada de la crisi i la seva major incidència en les zones industrials va determinar una millor posició relativa dels nuclis no catalans, que van augmentar llur participació sobre el total. En canvi, la recuperació econòmica ha significat una intensificació de la inversió en les zones tradicionals, per la qual cosa el pes de Catalunya s'ha mantingut pràcticament amb poques variacions en els darrers anys.

A part de Catalunya i la Comunitat Valenciana cal destacar la importància de la indústria tèxtil existent a Andalusia i Castella (Salamanca i Burgos).

La confecció ha tingut un desenvolupament molt més recent a partir dels anys cinquanta i sobre la base dels nuclis tradicionals propers als grans centres urbans on es concentra el consum: Barcelona, Madrid i València.

Posteriorment, la recerca d'uns menors costos salarials va provocar noves implantacions fabrils en zones amb mà d'obra abundant de tipus agrícola. Així, la confecció actuava com a

generador i a la vegada primer receptor de l'entrada en l'àmbit industrial de persones provinents del món rural, especialment dones.

La crisi va potenciar el desenvolupament d'aquests nuclis a causa de la progressiva descentralització productiva de les empreses confeccionistes. Així, a banda dels centres tradicionals, cal assenyalar la recent importància de la confecció a Castella-La Manxa, Andalusia i Galícia.

La indústria tèxtil/confecció per CA (Distribució per percentatge). 1995

Comunitat autònoma	Ocupació tèxtil	Ocupació confecció	Total ocupació T + C	% s/indústria
Andalusia	4,5	15,2	10,4	12,2
Aragó	1,5	3,7	2,7	7,2
Astúries	0,2	1,3	0,8	3,3
Balears	0,3	0,5	0,4	3,3
Canàries	0,6	0,3	0,5	3,0
Cantàbria	0,6	0,5	0,5	4,0
Castella-La Manxa	2,4	12,2	7,8	21,9
Castella-Lleó	2,1	3,5	2,8	5,4
Catalunya	49,9	23,0	35,2	15,1
Comunitat Valenciana	28,3	11,4	19,1	14,5
Extremadura	0,7	1,4	1,1	10,5
Galícia	2,2	8,4	5,6	10,8
Madrid	3,2	11,9	8,0	7,4
Múrcia	0,9	2,4	1,7	7,5
Navarra	0,3	1,3	0,9	4,1
País Basc	1,6	2,5	2,1	5,8
La Rioja	0,4	0,5	0,4	4,2
Total	100,0	100,0	100,0	11,1

Font: EPA

Atenent al pes relatiu del tèxtil/confecció sobre el total industrial a cada comunitat autònoma, la seva importància és més elevada que la mitjana a:

- Catalunya
- València
- Andalusia
- Castella-La Manxa

També la indústria té un pes important a:

- Galícia
- Extremadura

Catalunya, regió tèxtil europea

El fet de l'elevada concentració espacial de l'activitat tèxtil es dona a la majoria de països, fruit del primitiu procés d'industrialització que es va generar en nuclis o zones molt determinades.

A Alemanya, els tres primers *länders* tèxtils, Baviera, Baden-Württemberg i Nordrhein Westfalen, concentren més de les tres quartes parts de l'ocupació sectorial.

L'activitat de confecció és majoritària a Baviera, mentre que l'ocupació tèxtil supera la de la confecció en els dos altres casos.

La Llombardia és la primera regió tèxtil d'Itàlia i de la Comunitat, amb més de 200.000 persones ocupades, a molta distància de les següents regions en importància.

Les regions del Nord i la de Rhône-Alpes són els nuclis bàsics del tèxtil francès, mentre que la confecció està concentrada sobretot a l'Illa de França, o sia als voltants de París.

A Bèlgica el tèxtil es concentra en un 70 % a Flandes.

Les regions del centre i nord del Regne Unit són les zones bàsiques en el terreny tèxtil, encara que hi ha un nucli important de confecció al sud-est.

A Holanda la major concentració tèxtil es dona al sud (Nord Brabant) i a l'oest.

Oporto és el principal centre tèxtil a Portugal, i Salònica a Grècia.

Catalunya, amb unes 100.000 persones que depenen del sector, se situa en el sisè lloc d'importància entre les regions tèxtils de la Unió Europea (UE).

Principals regions tèxtils a la UE. 1991

Regió	Ocupació (000)
Llombardia (I)	210
Nord-Est (Vèneto) (I)	133
Catalunya (E)	126
Centre (Toscana) (I)	111
Baviera (A)	109
Nordrhein Westfalen (A)	101
Baden-Württemberg (A)	86
North West (R.U.)	83
Nord-Oest (Piemont) (I)	76
Flandes (B)	74

Font: EUROSTAT

Evolució recent

L'evolució recent del sector tèxtil/confecció s'inscriu en el seu procés d'adaptació al nou marc derivat de la nostra adhesió a la UE, dins del context general de l'economia espanyola.

El període considerat pot dividir-se en tres parts ben diferenciades :

1985/1989

La nostra entrada a la UE es realitza en un context general favorable: la demanda d'articles tèxtils creix fortament després de sortir del període de crisi dels primers anys 80. Aquesta major demanda no només es quantitativa sinó també qualitativa, ja que el consumidor valora altres factors com ara el disseny i la qualitat del producte.

El desarmament aranzelari provoca un fort creixement de les importacions, encara que això té poca incidència en un mercat en expansió; a més, aquest augment de les importacions es realitza sobre un nivells quantitativs poc significatius.

L'exportació del sector, que aconsegueix un màxim el 1984, s'estanca com a conseqüència de la pèrdua dels avantatges fiscals i de la implantació de l'IVA.

Les empreses milloren els seus resultats, cosa que es tradueix en un manteniment de l'ocupació global del sector i en majors inversions que permeten continuar la millora tecnològica de les empreses, iniciada a principis dels 80, i equiparar-les als seus homòlegs europeus.

1989/1993

La demanda interna, després de l'increment del període anterior, mostra senyals d'estancament i cau de forma intensa el 1992/93, com a conseqüència de la crisi econòmica

general. Tanmateix, la repercussió per a les empreses ha estat major que la derivada de la pròpia caiguda de la demanda interna, per efecte del comportament del sector :

- les importacions aconseguixen una participació important en el mercat. Així, la taxa de penetració (importacions/consum) se situa el 1995 en el 24 %, més del doble que el 1989, encara que la incidència en certs articles és molt més elevada. Això ha provocat la progressiva reducció de la producció interna i la seva substitució per importacions.
- les exportacions, que sempre havien servit de vàlvula d'escapament en moments de baixa del mercat intern, no han pogut realitzar aquesta funció durant el període considerat. Fins al setembre de 1992 la sobrevaloració de la pesseta ha frenat l'activitat exterior, la qual cosa ha generat pèrdues evidents per a les empreses.

L'evolució dels paràmetres anteriors ha provocat un intens procés de reestructuració industrial, amb el tancament de nombroses empreses i una forta caiguda de l'ocupació, xifrada en un 23 % durant el període considerat. Especialment greus han estat els anys 1992/93 en què les empreses, enfrontades a una baixa sense precedents d'activitat, s'han vist obligades a una dràstica reducció de costos laborals i de despeses operatives.

En aquest període, la situació de les empreses s'ha vist també agreujada pel comportament dels preus de venda, ja que aquests, pressionats per la feblesa de la demanda, la competència de les importacions i la creixent presència de grans grups de distribució, només han crescut un 2,5 %, molt per sota de l'evolució general de la inflació; això ha conduït a un deteriorament en els marges de rendibilitat de les empreses.

Situació actual: 1994/1995

L'evolució recent del sector tèxtil/confecció ve marcada per una recuperació dels nivells d'activitat després de la crisi de 1992/1993. Aquesta millora s'ha basat essencialment en l'impuls de les exportacions, que s'ha duplicat en els dos últims anys, i s'han aconseguit rècords històrics en les vendes a l'exterior. Per contra, el mercat interior es troba encara en una situació d'estancament a causa de l'escàs creixement del consum privat.

La rendibilitat de les empreses ha millorat, especialment les exportadores. Tanmateix, subsisteix el problema del fort increment de les cotitzacions de les matèries primes, que no han pogut traslladar-se íntegrament als preus de venda (1995).

Aquesta millora s'ha traduït en un canvi en la tendència de l'ocupació, amb una reducció en els processos d'ajust i la creació de nous llocs de treball entre les petites i mitjanes empreses. La inversió també ha experimentat una recuperació, si bé encara es troba per sota del màxim històric aconseguit en l'anterior període d'alça (1988/1989).

Cal destacar que aquest espectacular desenvolupament basat en les exportacions no s'explica exclusivament per la cotització de la pesseta, sinó que s'ha de tenir en compte la creixent internacionalització de les empreses espanyoles, que cada dia més estan presents de manera competitiva en els mercats internacionals; tot plegat constitueix una novetat i, a la vegada, una esperança per al futur del sector.

Evolució recent del sector tèxtil/confecció (% de variació anual)

Període	1985/1989	1989/1995
Consum	+3,1	-0,2
Producció	+1,1	-0,8
Importacions (1)	+39,2	+13,1
Exportacions (1)	+1,6	+18,4
Ocupació	+0,26	-6,2
Inversió	+18,6	-6,3
Preus industrials	+2,7	+2,4

Relacions exteriors			
	1985	1989	1995
Taxa de penetració (% importacions/consum)	3,4	11,0	24,2
Esforç exportador (% exportacions/producció)	8,9	7,5	18,7
Balança comercial (milers MPTA)	+99	-87	-161
Font: Elaboració pròpia. Dades d'Espanya			
(1) Manufactures Tèxtil/Confecció			

La dimensió

El tèxtil ha estat el prototip de l'empresa catalana, és a dir, empresa d'origen familiar i de dimensions petites i mitjanes.

Les dimensions presenten diferències importants segons els subsectors. Així, el cotoner és el que té establiments més grans, mentre que en els altres predominen dimensions mitjanes més baixes, fruit bàsicament dels diferents tipus de processos, la menor concentració de l'oferta, el tipus d'organització subsectorial, el grau de subcontractació, etc.

Evolució de la dimensió mitjana a la indústria (ocupació per establiment)

	1980	1985	1990	1995
- filats/teixits	41,5	35,8	30,9	32,0
- punt	22,3	23,3	22,4	22,0
- acabats	42,5	34,1	33,6	33,0
- manufactures tèxtils	16,4	15,1	17,1	18,0
Tèxtil	29,5	26,6	26,3	27,5
Confecció	27,6	22,8	24,1	22,0
Font: INE. Dades d'Espanya i estimació pròpia				

Les dimensions operatives més baixes es donen en el punt i la confecció ja que es tracta d'activitats intenses en mà d'obra i amb poques economies d'escala.

Aquest predomini de pimes en el sector és fruit d'una sèrie de factors diversos com ara:

- La facilitat d'establiment en la confecció i en el punt en tractar-se d'una activitat amb poca inversió de capital.
- L'existència d'un gran nombre d'empreses que treballen per compte d'altres en règim de subcontractació, la qual cosa determina unes dimensions mitjanes inferiors a les d'un altre tipus d'estructura, tant per a les empreses subcontractistes com per a les subcontractades.
- L'organització espacial en *districtes industrials*, que afavoreix el desenvolupament de nuclis de pimes.
- Les pimes presenten avantatges en el tema de la flexibilitat, és a dir, la capacitat d'adaptar-se a les variacions del mercat (factor de gran importància a causa del fenomen de la moda).

En els darrers anys, l'estructura industrial ha sofert un canvi profund:

- reducció del nombre d'empreses operants en el tèxtil
- disminució de la dimensió mitjana, tant en el tèxtil com en la confecció
- major concentració de l'oferta en algunes especialitats

La reducció del nombre d'operants en el mercat ha anat acompanyada d'una disminució de la dimensió mitjana de les empreses supervivents. En el tèxtil, ha disminuït el nombre d'establiments grans (> 100) i han augmentat els de volum mitjà i petit. En la confecció aquesta evolució és fruit d'un doble procés: s'ha reduït també el nombre d'establiments grans, però ha augmentat el nombre dels petits (fins a 49 treballadors).

Evolució dels establiments segons llur dimensió (en %)

Ocupació/establiment	tèxtil		confecció	
	1987	1991	1987	1991
Menys de 20	70,5	71,4	70,4	70,5
De 20 a 49	17,0	17,5	18,9	22,2
De 50 a 99	5,4	6,2	5,6	4,1
De 100 a 499	6,7	4,6	4,8	3,0
Més de 500	0,4	0,3	0,3	0,2

Font: INE. Dades d'Espanya

Aquesta reducció de les dimensions s'ha produït en la majoria dels subsectors i ha estat deguda a diversos factors:

- L'avanç tecnològic, especialment en el tèxtil, que ha permès importants graus de productivitat amb la corresponent reducció de les plantilles.
- El procés de descentralització productiva, especialment en la confecció, que ha donat lloc a un increment del nombre de centres fabrils, però també una reducció de les seves dimensions.
- La tendència de les empreses a reduir la seva estructura, contractant serveis externs, especialment en les àrees de disseny, organització interna i màrqueting.

El grau de concentració de l'oferta en general ha augmentat, bàsicament per l'efecte de la desaparició d'empreses. Així, les que han sobreviscut han augmentat la seva quota de mercat i, en general, les seves dimensions. La via de les fusions i absorcions ha tingut poca influència en aquest procés.

De tota manera, i com correspon a un sector de pimes, el grau de concentració de la producció és inferior al conjunt de la indústria.

Concentració de la producció a Catalunya

Establiments més grans

Percentatge que representa la producció dels 5, 10 o 20 establiments més grans sobre la producció de cada sector.

	5	10	20
Cotó i llana	22,3	34,8	48,3
Seda, fibres artificials	18,1	28,0	42,2
Gèneres de punt	23,1	35,1	47,8
Acabats tèxtils, catifes, etc.	15,0	23,3	31,9
Calçat i confecció	17,3	24,2	33,2
Total industrial	33,8	45,8	57,4

Font: IEC

Comparació internacional

La comparació internacional assenyala una gran diversitat entre els països, fruit bàsicament del diferent tipus d'organització sectorial. A Anglaterra, França i Alemanya les dimensions mitjanes són majors per raó de l'existència d'importants *holdings* tèxtils que cobreixen diverses fases del procés. Tanmateix, assenyalen les possibilitats d'empreses més petites, seguint l'exemple d'Itàlia on predominen les micro i petites empreses.

De tota manera, i com es veu en el quadre, les dimensions dels establiments del sector de la confecció són, generalment, menors que en el tèxtil.

Les actuals dimensions operatives de les empreses catalanes són baixes, especialment, quant a capacitat comercial per a operar en els mercats exteriors. Aquesta deficiència

s'accentua per la manca d'experiència de tipus col·lectiu: agrupacions, consorcis, xarxes comercials comunes, etc. que podrien reduir els efectes de la limitació anterior.

Dimensions predominants en el sector tèxtil/confecció a la UE

	Alemanya	Itàlia	França	Regne Unit	Espanya
Tèxtil	Grans	Micropetites	Mitjanes grans	Grans	Micro petites
Confecció	Mitjanes Grans	Micropetites	Micro petites	Grans	Micro petites

Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT i COMITEXIL. 1985

Micro = 0-9
 Petites = 10-99
 Mitjanes = 100-499
 Grans = > 500

Dimensions de les principals empreses tèxtils a la UE (milions ECU). 1993

	França	Itàlia	Regne Unit	Alemanya	Espanya (1)	Catalunya
Tèxtil						
Vendes 5 primeres empreses	3.739	3.895	5.855	3.028	259	299
Confecció						
Vendes 5 primeres empreses	2.530	3.684	2.340	3.612	935	455

(1) Sense Catalunya

Font: *Textilwirtschaft i Fomento de la Producción*

Principals empreses a la UE. 1993

Tèxtil	Vendes (milions ECU)	Confecció	Vendes (milions ECU)
Coats viyella (RU)	3.077	Benetton (i)	1.495
Beaulieu (B)	1.779	Triumph (a)	1.184
D.M.C. (F)	1.203	Levi Strauss Europe (B)	1.135
Courtaulds text (RU)	1.183	Steilmann (A)	924
Marzotto (I)	1.061	Damart (F)	808
Chargeurs (F)	938	Gft (I)	801
Freudenberg (A)	927	Bidermann (F)	707
Miroglio (I)	723	William baird (RU)	640
Hartmann (A)	673	Escada (A)	602
Gamma Holding (NL)	637		

Font: *Textilwirtschaft i Fomento de la Producción*

Distribució de l'ocupació tèxtil/confecció segons la dimensió de les empreses. Tèxtil

	Micro	Petites	Mitjanes	Grans
	0 - 9	10 - 99	100 - 499	> 500
Alemanya	3	22	38	37
Bèlgica	4	34	36	25
Holanda	4	40	- 56 -	
França	6	30	35	29
Itàlia	25	43	21	11
Regne Unit	8	13	23	56
Dinamarca	8	43	- 49 -	
Grècia	-	37	37	26
Portugal	3	23	36	37
Espanya	10	43	35	11
UE	10,6	30,8	30,2	28,3

Font: EUROSTAT

Distribució de l'ocupació tèxtil/confecció segons la dimensió de les empreses. Confecció

	Micro	Petites	Mitjanes	Grans
	0 - 9	10 - 99	100 - 499	> 500
Alemanya	10	37	31	22
Bèlgica	9	58	25	8
Holanda	10	47	32	11
França	19	42	27	12
Itàlia	29	51	15	5
Regne Unit	16	21	20	43
Dinamarca	9	65	- 26	
Grècia	nd	69	nd	
Portugal	10	47	32	11
Espanya	18	51	19	12
UE	19,9	40,1	22,3	20,7

Font: EUROSTAT

El finançament

L'anàlisi de l'estructura financera de les empreses catalanes del tèxtil i de confecció permet assenyalar algunes característiques d'ambdues activitats:

- Un major pes de l'immobilitzat material en el tèxtil que en la confecció ja que l'activitat tèxtil és més intensa en capital. Això fa que també el percentatge d'amortització sigui quasi el doble.
- Importància del capital circulant, més especialment en la confecció que en el tèxtil.
- dependència de la financiació aliena, que representa entre el 50 % del passiu exigible, la qual cosa suposa una limitació important pel desenvolupament de les empreses.
- Destaca el percentatge de finançament a llarg termini, que normalment correspon a préstecs dels mateixos accionistes a títol particular.

Estructura del balanç de les empreses catalanes (en %). 1995

	Tèxtil/Confecció
Actiu immobilitzat	31.6
Immobilitzat material	70.5
Altres immobilitzats	9.1
Amortitzacions acumulades	(48.0)
Actiu circulant	68.4
Existències	27.6
Realitzable	36.1
Disponible	4.7
Total actiu	100.0
Recursos propis	37.4
Recursos aliens	62.6
A llarg termini	8.9
A curt termini amb cost (crèdit)	23.1
A curt termini sense cost (proveïdors)	29.2
Total passiu	100.0

Font: Informe anual de l'empresa catalana

Estructura del compte de resultats d'empreses catalanes (en % valor de la producció). 1995

	Tèxtil/Confecció
Valor de la producció	
Consums	44.8
Despeses	25.8
Personal	19.5
Amortitzacions i provisions	4.3
Càrrega financera neta	2.7
Altres ingressos	0.4
RAI	2.5
Impost societats	0.7
Resultat net	1.75

Font: Informe anual de l'empresa catalana

El seguiment dels estats financers de les empreses ens permet conèixer l'evolució conjuntural de la indústria. Al respecte, hem seleccionat algunes ràtios.

Segons les dades de l'Informe Anual de l'Empresa Catalana, els resultats empresarials pateixen una davallada des de 1989; el punt més baix se situa l'any 1992. Posteriorment, s'experimenta una recuperació dels beneficis que es consolida el 1994.

Evolució dels ratis de rendibilitat

	Resultat net + desp. Finan. / actiu total net	Resultat explotació / actiu explotació	Resultat net / fons propis
1990	9.64	9.26	4.76
1991	9.11	11.27	4.28
1992	5.66	7.06	-1.16
1993	2.61	4.35	-6.91
1994	8.90	11.17	6.31
1995	9.16	11.80	5.99

Aquesta davallada dels resultats entre 1989 i 1992 s'explica, entre altres, pels factors següents:

- La baixa de l'activitat, especialment per la caiguda de les vendes a Espanya que no ha estat compensada pel creixement de les exportacions.

- El creixement de les despeses de personal a causa de l'augment de les despeses directes (sous i salaris) i la incidència dels costos d'ajustament de les plantilles, que no han estat compensats amb la forta reducció de l'ocupació durant el període.

- La incidència de l'augment dels costos financeres en el període considerat, que comença a reduir-se a partir del 1993.

Evolució del compte de resultats (en % s/valor de la producció)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Consums	44.6	42.8	42.9	42.2	44.2	44.8
Personal	22.5	23.7	23.6	24.3	20.6	19.5
Altres despeses explotació	22.7	23.7	25.4	26.0	26.0	25.8
Amortitzacions/previsions	4.8	4.2	4.3	3.9	3.7	4.3
Resultat d'explotació	5.3	6.0	3.8	2.6	5.4	5.7
Ingressos financers	0.5	0.8	0.8	1.0	0.7	1.2
Despeses financeres	4.5	4.4	4.6	5.0	3.6	3.8
Altres resultats	1.1	0.0	0.1	-0.9	0.3	-0.5
Resultats a/impostos	2.5	2.4	0.1	-2.3	2.8	2.5
Impost beneficis	1.0	0.9	0.5	0.4	0.9	0.7
Resultat net	1.5	1.5	-0.4	-2.6	1.9	1.7

Font: Informe anual de l'empresa catalana

Ratis sobre el valor afegit

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Despeses personal/valor afegit	69.0	69.4	74.5	76.5	69.2	66.1
Despeses financeres/valor afegit	13.8	13.3	14.3	15.7	12.3	13.1
Autofinançament/valor afegit	15.2	13.9	9.2	9.3	19.5	21.6

Font: Informe anual de l'empresa catalana

La recuperació dels resultats el 1993/1994 es deu bàsicament a la caiguda de les despeses de personal i a la reducció de les amortitzacions, previsions i càrregues financeres. Aquesta situació s'ha consolidat durant el període 1995/1996.

La localització

Una de les característiques de l'activitat tèxtil i de la confecció és el seu elevat grau de concentració geogràfica.

Això és degut al desenvolupament dels nuclis tradicionals a partir del que s'anomena *districte industrial*. Aquest concepte introduït ja a principis de segle per Alfred Marshall correspon a la idea que un conjunt d'empreses petites poden assolir nivells d'eficiència semblant a les més grans, a causa de les economies externes que es generen pel fet d'estar interrelacionades entre elles.

En el cas de Catalunya, les deu primeres comarques representen gairebé el 85 % de l'ocupació total.

Dins el conjunt català destaca el Vallès Occidental, que s'ha convertit en el primer nucli tèxtil de Catalunya. Si bé la base tradicional del Vallès és la indústria llanera, el fort creixement dels darrers anys ha fet augmentar la diversificació cap a altres activitats tèxtils. En aquest creixement, a més de la dinàmica pròpia de la base industrial de la comarca, hi ha influït el trasllat d'instal·lacions fabrils bàsicament des del Barcelonès.

Aquesta darrera comarca ha anat perdent pes dins del tèxtil de capçalera a causa dels elevats costos de l'espai. En canvi, manté una ocupació important en la confecció i en els serveis centrals de la indústria (direcció i administració).

Altres comarques importants són el Maresme i l'Anoia, que es basen en la indústria del gènere de punt, en l'especialitat d'interiors en el primer cas i d'exterior en el segon.

El Baix Llobregat té una estructura industrial molt diversificada, encara que és on radica el principal nucli de fabricació de fibres químiques (Prat del Llobregat).

Osona, el Bages i el Berguedà són comarques típicament cotoneres. El Vallès Oriental, la Selva i el Gironès que formen una mateixa unitat geogràfica al llarg de l'eix de l'autopista A-7, reuneixen una àmplia varietat d'activitats: cotó, seda, teixit de punt, acabats, etc. A Blanes hi ha les instal·lacions de fibres químiques de NYLSTAR (anteriorment SAFA) i a la Batllòria les d'INACSA.

La Garrotxa és una comarca interior molt especialitzada en la filatura de cotó i en el gènere de punt, si bé en els últims anys aquesta activitat ha sofert una forta pèrdua de la seva importància.

Distribució comarcal de la indústria tèxtil i de la confecció . 1994

Comarca	Ocupació	% s/total	Especialització
Vallès Occidental	16.919	18,2	Indústria llanera (filats i teixits) i acabats
Barcelonès	13.196	14,2	Confecció i serveis centrals
Maresme	13.106	14,1	Gènere de punt, acabats
Anoia	7.810	8,4	Gènere de punt, acabats
Baix Llobregat	5.887	6,3	Fibres químiques, confecció i acabats
Osona	6.433	6,9	Indústria cotonera (filats i teixits) i acabats
Bages	5.623	6,1	Indústria cotonera (filats i teixits) i acabats
Vallès Oriental	3.686	4,0	Indústria sedera, fibres químiques i acabats
Berguedà	3.381	3,6	Indústria cotonera (filats)
Selva	3.009	3,2	Indústria cotonera, teixits de punt i fibres químiques
Altres comarques (> 1,5 %)	13.670	14,7	
Total	92.720	100,0	

Font: Elaboració pròpia

Aquesta descripció general seria molt simplificada si no tinguéssim en compte la diferent distribució comarcal de cada activitat que compon el conjunt tèxtil.

Cotó

Els nuclis principals de la indústria cotonera són:

- Osona 29 % ocupació
- Berguedà 17 % ocupació
- Bages 12 % ocupació
- Barcelonès 7 % ocupació

L'evolució amb relació als anys setanta apunta a una forta pèrdua del paper del Barcelonès, un manteniment del Bages i el Berguedà i un creixement en la comarca d'Osona.

Llana

El subsector llaner continua amb una alta concentració geogràfica en la comarca del Vallès Occidental, que representa gairebé el 80 % de l'ocupació total del subsector.

Seda

El subsector seder té una major diversificació espacial, com el cotó, ja que les cinc primeres comarques, pel que fa al seu volum d'ocupació, només representen el 64 % del total. Les principals són:

- Vallès Oriental..... 19 % ocupació
- Barcelonès 19 % ocupació
- Vallès Occidental 14 % ocupació
- Bages..... 12 % ocupació

Punt

El gènere de punt ha mantingut, com la llana, la seva localització tradicional en els nuclis del Maresme i l'Anoia, que representen els dos terços de l'ocupació total.

Acabats

El subsector d'acabats, que ofereix aquest servei a les indústries tèxtils, es localitza a prop de la seva clientela. Així, l'ocupació comarcal en aquest subsector és la següent:

- Vallès Occidental 35 % ocupació
- Maresme 22 % ocupació
- Baix Llobregat..... 10 % ocupació
- Vallès Oriental..... 9 % ocupació
- Barcelonès 8 % ocupació

Manufactures diverses

En aquest apartat la distribució comarcal és la següent:

- Vallès Occidental 24 % ocupació
- Barcelonès 18 % ocupació
- Maresme 13 % ocupació
- Baix Llobregat..... 11 % ocupació
- Bages 9 % ocupació

Confecció

La confecció és una activitat representada en quasi totes les comarques, ja que n'hi ha poques que no tinguin alguna empresa de confecció. Tanmateix, aquesta difusió no impedeix una concentració important en el Barcelonès (33% de l'ocupació), en el Vallès Occidental (14%), Maresme (9%) i Baix Llobregat (6%).

La primitiva concentració en el Barcelonès s'ha anat dispersant per les comarques veïnes, encara que s'ha de considerar la transformació del concepte d'empresa de la confecció en els darrers anys, a causa de la important descentralització productiva que ha sofert aquesta especialitat.

Fibres químiques

Les plantes de fibres químiques a Catalunya estan localitzades en els punts següents:

- Baix Llobregat La Seda de Barcelona (ara Catalana de Polimers i Viscoseda)
Courtaulds Fibres.
- Selva-Blanes Nylstar.

- Vallès Oriental-La BatllòriaIndustrias Acetato Celulosa (INACSA).

L'especialització tèxtil

Fins ara la concentració s'ha analitzat a escala comarcal i la seva relació amb el total català; però és important considerar la importància de l'activitat tèxtil de cada comarca en relació amb el conjunt de la seva pròpia indústria. Així tindrem un altra visió de la importància de l'activitat tèxtil, ja que una comarca pot ser poc important en el marc de Catalunya en nombre absolut de treballadors tèxtils, però aquests poden representar un pes elevat dins la pròpia comarca.

Així, hem elaborat un índex d'especialització amb la fórmula que segueix:

$$\frac{\frac{\text{Ocupació tèxtil comarca}}{\text{Ocupació indústria comarca}}}{\frac{\text{Ocupació tèxtil Catalunya}}{\text{Ocupació indústria Catalunya}}}$$

Es pot calcular aquest coeficient d'especialització per cada comarca en relació amb l'activitat tèxtil. Un índex menor que la unitat vol dir que la comarca té una participació del sector tèxtil baixa en relació amb el conjunt industrial de Catalunya. I a l'inrevés, un índex major que la unitat voldria dir una especialització tèxtil superior a la mitjana industrial de Catalunya.

El grau d'especialització és un element important a considerar en la política industrial ja que, en general, l'activitat tèxtil és predominant en determinades zones geogràfiques; això fa que tot procés de reconversió tingui uns efectes socials molt rellevants al concentrar-se en un àmbit geogràfic molt reduït.

Els resultats es detallen al quadre següent:

Grau d'especialització tèxtil. 1991

Comarques molt especialitzades en el tèxtil / confecció (Índex > 2)	Subsector predominant
- Anoia	- Punt
- Berguedà	- Cotó
- Maresme	- Punt
- Osona	- Cotó
- Priorat	- Confecció
- Ripollès	- Cotó
- Terra Alta	- Confecció
Comarques especialitzades en el tèxtil / confecció (Índex > 1 < 2)	Subsector predominant
- Conca de Barberà	- Confecció
- Garrigues	- Confecció
- Garrotxa	- Cotó i punt
- Selva	- Cotó, fibres, teixits de punt
- Noguera	- Confecció
- Urgell	- Confecció
- Vallès Occidental	- Llana
- Pla de l'Estany	- Confecció
Font: Elaboració pròpia	

Com es pot veure en el quadre anterior, el grau d'especialització tèxtil és molt alt en comarques amb un nivell d'ocupació elevat com el Maresme, l'Anoia, etc., però també en altres que tenen poc pes dins del total de Catalunya en nombre de treballadors, com són determinades comarques de Lleida i Girona.

Evolució recent

En els darrers anys la indústria ha sofert una forta davallada de l'ocupació com a conseqüència del període de crisi sofert, si bé l'impacte ha estat ben diferenciat a escala comarcal:

- El nucli Barcelonès ha patit una important caiguda motivada per diversos factors:
 - el trasllat d'algunes instal·lacions industrials que encara quedaven en el nucli urbà
 - el tancament de diverses indústries per efectes de la mateixa crisi
 - la reubicació de les oficines de moltes indústries situades en el centre de Barcelona en els propis centres fabrils fora de la ciutat
- El Vallès Occidental, malgrat un retrocés en l'ocupació, es confirma com el principal nucli tèxtil a Catalunya. En aquest període, el Vallès ha gaudit de manera prioritària dels trasllats provinents del Barcelonès.
- El Maresme i l'Anoia han tingut una evolució relativa millor que la resta de comarques, potser per la major versatilitat del punt en períodes de crisi.
- El Baix Llobregat ha patit els efectes de la reestructuració de La Seda de Barcelona, la principal empresa de fibres químiques.

La distribució comarcal de les inversions ens indica també les tendències de localització. Per això hem pres com a base les declaracions de posada en marxa instal·lacions fabrils (noves indústries i ampliacions), recollides en el Registre Industrial.

Encara que la font pateix certes limitacions, constitueix una de les escasses informacions disponible pel que fa al cas. Del quadre es dedueixen les tendències següents amb relació al tèxtil:

- Forta concentració de la inversió tèxtil al Vallès Occidental, que d'aquesta manera confirma el seu liderat.
- Manteniment del corrent inversor al Maresme, la Selva i el Vallès Oriental.
- Creixement de la importància del Bages i el Berguedà. En aquest cas és indubtable la influència dels nous eixos de comunicacions (Eix del Llobregat).

Distribució comarcal de les noves indústries 1990/1995

	% Inversió	% llocs de treball
Tèxtil		
Vallès Occidental	17,0	22,2
Vallès Oriental	13,1	1,7
Selva	13,1	8,4
Osona	11,2	2,1
Bages	9,1	10,2
Maresme	8,5	24,3
Confecció		
Vallès Occidental	17,7	11,23
Barcelonès	15,9	25,6
Baix Llobregat	15,6	11,8
Maresme	13,6	16,5
Gironès	5,8	3,3
Selva	4,7	2,9
Font: Registre Industrial		

- Continuació de la pèrdua d'importància relativa del Baix Llobregat i el Barcelonès.

En la confecció continua l'atracció cap al Barcelonès i el Vallès Occidental, encara que la inversió i l'ocupació creada es reparteix més homogèniament que en el tèxtil. També destaquen les comarques del Maresme i del Baix Llobregat.

A més de les comarques de Barcelona, el segon nucli en importància és el de Girona. En canvi, sembla que les xifres no confirmen el creixement de les comarques de Tarragona i Lleida com a nous nuclis de localització de la confecció, tot i cercant uns costos de mà d'obra indubtablement menors que a la macroàrea de Barcelona.

L'ocupació

L'any de l'entrada a la UE, el 1986, el sector tèxtil, cuir i confecció ocupava més de 152.000 persones, segons dades de l'Institut de l'Estadística de Catalunya. La bona marxa sectorial va fer augmentar l'ocupació fins a l'any 1990, i es van arribar quasi a les 160.000 persones. Des d'aquest any el sector ha sofert un intens procés de reconversió que ha fet davallar l'ocupació, i actualment s'ha situat en més de 109.000 persones; això representa una pèrdua de 42.700 llocs de treball en el període esmentat.

Evolució de l'ocupació sectorial

	1986	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Tèxtil	103,8	100,6	93,8	81,4	70,1	68,9	66,3
Confecció-cuir	48,3	58,9	59,1	53,6	43,4	43,3	43,1
Total	152,1	159,5	152,9	135,0	113,5	112,2	109,4

Font: IEC i estimacions pròpies (1993-1995)

Segons dades del Departament de Treball la reducció de l'ocupació a través dels mitjans legals (expedients de regulació i acomiadaments individuals) han estat de 50.727 llocs de treballs en el període 1990-1994.

Reducció de l'ocupació

	Extinció ERO	Acomiadaments efectius	Total	% s/total indústria
1990	5.592	5.030	10.622	32,3
1991	6.976	5.215	12.191	31,2
1992	6.135	3.930	10.065	27,0
1993	7.325	4.121	11.446	21,1
1994	3.069	3.334	6.403	21,8

Font: Departament de Treball

El cost de la mà d'obra

El cost de la mà d'obra ha estat tradicionalment el factor de competitivitat bàsic al sector, si bé en els països desenvolupats aquesta importància s'ha anat reduint a mesura que les empreses han anat tecnificant el seu procés productiu i també han anat traslladant part de la seva producció a l'exterior de l'empresa. La regulació legal dels salaris es fa per mitjà del Conveni Col·lectiu Tèxtil/Confecció d'àmbit estatal, que marca el nivell mínim contractual, si bé és el mercat el que acaba fixant les retribucions reals.

La comparació dels costos salarials proporciona una primera aproximació als nivells de competitivitat entre països, donada la importància del cost d'aquest factor.

De tota manera, aquesta comparació per ser completa s'ha d'ampliar amb altres elements com són el nivell de productivitat i altres costos productius directes.

La consultoria internacional WERNER estudia regularment els costos en la indústria tèxtil mundial per establir el cost per hora de treball.

Les dades corresponent al 1994 mostren una clara diferenciació en l'àmbit europeu, entre el nord (Països Escandinaus); el centre (Alemanya, Itàlia, França, Suïssa, etc.); i el sud (Grècia, Portugal i Espanya). El Regne Unit i Irlanda són un cas a part, ja que els seus costos s'apropen més als del sud; mentrestant, Portugal presenta els més baixos de la UE, quasi un 80 % menys que Alemanya, país de referència. Els costos en els països no desenvolupats d'Àsia i Àfrica es mouen entre 1/3 \$/hora.

Cal destacar els costos extraordinàriament baixos dels països de l'Europa de l'Est, que se situen al nivell dels de l'Orient Llunyà. Aquest factor i la proximitat als principals mercats consumidors (menors costos de transport) està afavorint el creixement d'aquesta zona.

Cost de la mà d'obra tèxtil (Cost en \$/hora). 1994

Europa	
Alemanya	20,8
Bèlgica	23,1
França	15,3
Itàlia	15,6
Regne Unit	10,7
Portugal	4,0
Grècia	7,7
Espanya	8,5
Àsia	
Japó	25,6
Corea del Sud	4,0
Índia	0,6
Paquistà	0,4
Xina	0,5
Europa de l'Est	1,7
Països Preferencials	
Marroc	1,5
Turquia	2,3
Font: Werner Internacional	

Com es pot veure, Espanya encara conserva un diferencial competitiu important en relació amb els països centrals d'Europa, si bé estem al nivell del Regne Unit i Grècia; però notablement per sobre de Portugal que, en aquest sentit, manté un avantatge important i que justifica el seu paper de taller de subcontractació en l'àmbit del mercat europeu.

Lògicament, les variacions en les cotitzacions de les monedes afecten molt els resultats. Així, Espanya ha millorat la seva posició competitiva en els darrers anys, si tenim en compte les successives devaluacions de la pesseta a partir de setembre de 1992. La competitivitat italiana també ha millorat de manera similar per efecte de la caiguda de la lira.

Aquesta visió no seria completa si no tinguéssim en compte les diferències dins de cada país. A Espanya, per exemple, s'hi troben diferències de fins al 15/20 % entre les zones més cares i les més barates.

Les característiques laborals

El sector tèxtil/confecció és un dels que té una major proporció de dones treballant, especialment en la confecció i el gènere de punt. En les activitats de filatura, teixiduria i acabaments per contra predomina la mà d'obra masculina.

En analitzar la competitivitat del factor treball cal estudiar, a més de l'estrict cost de la mà d'obra, altres factors sobretot en relació amb les característiques del personal i la seva activitat dins les empreses.

Distribució de la població ocupada per edats. Tèxtil/confecció/pell 1991

	Total	Dones	Homes
Fins a 24	18,2	14,0	22,1
de 25 a 34	28,2	25,3	30,8
de 35 a 44	23,8	23,7	23,9
de 45 a 59	25,5	31,1	20,4
de 60 o més	4,3	5,9	2,8
Total	100	100	100

Font: Padró de 1991

En relació amb l'edat cal dir que quasi la meitat (46 %) dels qui treballen tenen menys de 34 anys.

En els darrers anys s'ha produït un rejuveniment del personal a causa, sobretot, de l'entrada de personal jove, facilitada per les mesures de contractació temporal, especialment a partir del 1995. D'altra banda, molta part de la reducció d'ocupació ha incidit en el personal de més edat mitjançant jubilacions anticipades.

El nivell de formació del personal generalment és baix, ja que el 82 % no ha passat la primera etapa de l'EGB. Aquest percentatge no difereix massa de la mitjana industrial catalana; però on sí es donen diferències rellevants és en el reduït nombre de treballadors amb estudis d'FP i l'escassa presència de tècnics de grau mitjà i superior.

Nivell d'instrucció dels ocupats al tèxtil/confecció. 1986

Nivell d'instrucció	Catalunya
Dificultat llegir/escriure	1,8
Primària incompleta	20,3
EGB	61,4
FP	7,5
BUP/COU	5,1
Tècnic grau inferior	2,4
Tècnic superior	1,5
Total	100

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró de 1986

Les dades anteriors són un reflex del model de formació seguit. Tradicionalment el sector s'ha nodrit de personal jove amb un baix nivell de formació, que ha anat adquirint experiència en la mateixa empresa, dins un model d'especialització excessiva, per tal d'assolir ràpidament un rendiment elevat. Aquest sistema ha format persones bones coneixedores de l'ofici, però amb dificultats per adaptar-se als canvis.

Una part important de la mà d'obra que actualment es troba treballant en el sector s'ha format en uns moments en què els oficis estaven molt definits i estructurats i amb unes rígides separacions entre ells, cosa que reforçava encara més el procés d'especialització que ara està desapareixent buscant una major versatilitat. De tota manera, la incorporació de personal jove en els darrers anys, a més de millorar el nivell de formació del sector, ha generat també unes actituds més obertes i flexibles davant les noves tecnologies i sistemes organitzatius.

La tecnologia

La inversió és una de les variables clau de la competitivitat de qualsevol indústria i, sobretot, en aquelles on la tecnologia s'ha convertit en un element bàsic de la seva activitat.

Com s'ha comentat diverses vegades, el sector tèxtil/confecció ha anat passant d'una indústria de mà d'obra a una altra de capital per l'efecte dels avanços tècnics, encara que hi

ha diverses fases, com ara el cosir, que encara són molt manuals i la seva productivitat va unida a l'habilitat de l'operari.

En els anys 80 la inversió va mostrar una clara recuperació després del fort període de crisi iniciat l'any 1973. La millora de la demanda, les perspectives d'entrada en la UE i els efectes dinamitzadors del Pla de reconversió tèxtil van impulsar la inversió de manera continuada fins a un màxim l'any 1989, que és quan s'inicia un descens que coincideix amb l'evolució conjuntural de la indústria. El 1993 representa el nivell més baix d'aquest cicle inversor a la vegada que un punt d'inflexió, ja que des de final d'aquest any s'observa una forta recuperació de la inversió que es materialitza el 1994 i 1995.

Les xifres següents recullen les dades d'inversió, generalment molt centrades en el que és la inversió en maquinària, si bé cal considerar la creixent importància d'altres elements com són els sistemes d'informàtica, de control i qualitat, etc. que les xifres anteriors no recullen en bona part.

Com es pot veure en el quadre, la inversió en el sector tèxtil/confecció i cuir a Catalunya va arribar a un màxim d'any 1988 on va representar gairebé el 14 % de la inversió total de la indústria. Després d'aquest any, ha anat perdent pes, i s'ha situat a partir de l'any 1990 entre el 6 i 7 % del conjunt industrial.

Catalunya: Inversió en el sector tèxtil/confecció i cuir

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Formació bruta de capital (MPTA)	23.438	29.165	36.839	34.216	25.122	33.970	33.262
% s/inversió industrial	8,8	7,4	13,7	11,3	6,6	6,9	6,6
Inversió/ocupat/any (milers PTA)	154	182	229	221	157	222	246

Font: IEC

Valoració tecnològica del sector tèxtil

L'objectiu de l'estudi sobre la valoració tecnològica del sector tèxtil realitzat pel Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció (CITYC) és valorar la situació competitiva de la maquinària dels principals subsectors tèxtils a Espanya.

L'estudi esmentat es basa en una enquesta a tècnics, assessors i personalitats que per la seva tasca professional són coneixedors dels subsectors tèxtils i són també capaços de donar-ne una visió global.

En una primera fase s'ha realitzat una enquesta sobre el nivell tecnològic de cada subsector d'activitat, dividint la maquinària en tres categories. Els resultats d'aquesta primera fase s'han passat de nou a cada participant que, sobre la base de les opinions expressades pels altres, han pogut canviar la seva resposta.

Atesos els diversos factors interrelacionats que determinen el nivell tecnològic d'una activitat (tècnica utilitzada, valorada en sí i en funció de l'aparició de noves possibilitats; edat de la maquinària; productivitat; etc.) s'ha agrupat la maquinària en tres nivells:

- Maquinària molt moderna, de tecnologia avançada, d'elevada productivitat i prestacions i que no cal renovar a curt termini.
- Maquinària moderna, de tecnologia menys avançada, de productivitat i prestacions mitjanes i que s'ha d'anar renovant a curt termini.
- Maquinària obsoleta, tant per la seva antiguitat com per la tecnologia que incorpora o per les seves baixes prestacions.

L'estudi s'ha realitzat amb ocasió de la Fira de Maquinària Tèxtil (ITMA) de Milà a l'octubre de 1995.

Principals resultats

Filatura

La filatura s'ha dividit en els tipus següents:

- filatura cotonera convencional (contínues de filar)
- filatura cotonera *open-end* (rotors)
- filatura de llana pentinada
- filatura de llana cardada

Els resultats es detallen a continuació:

Filatura:

Classificació de la maquinària existent segons nivell competitiu

	Sistema cotoner		Sistema llaner	
	Convencional	<i>Open-end</i>	Pentinament	Cardatge
Maquinària molt moderna, de tecnologia avançada, d'elevada productivitat i prestacions i que no cal renovar a curt termini	28	43	24	13
Maquinària moderna, de tecnologia menys avançada, de productivitat i prestacions mitjanes i que s'ha d'anar renovant a curt termini	39	38	41	25
Maquinària obsoleta, tant per la seva antiguitat com per la tecnologia que incorpora o per les seves baixes prestacions	33	19	35	62
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Estudi de valoració tecnològica. Espanya 1995

Com es pot veure, destaca l'elevat grau de modernitat de la filatura cotonera sistema *open-end*.

En la llana, la de pentinament està en molt millors condicions que la de cardatge, amb un gran nombre d'equipaments obsolets.

Teixit

Pel que fa al teixit, les instal·lacions més modernes, segons el parer dels experts, són les del teixit seder o de fils continus, amb una elevada proporció de telers molt moderns (d'aigua, aire, etc.), molt apropiats als fils utilitzats per aquest subsector.

Després se situen el teixit de cotó i el de llana.

Teixit:

Classificació de la maquinària existent segons nivell competitiu

	Cotoner	Llaner	Seder i fibres contínues
Maquinària molt moderna, de tecnologia avançada, d'elevada productivitat i prestacions i que no cal renovar a curt termini	37	37	64
Maquinària moderna, de tecnologia menys avançada, de productivitat i prestacions mitjanes i que s'ha d'anar renovant a curt termini	38	39	26
Maquinària obsoleta, tant per la seva antiguitat com per la tecnologia que incorpora o per les seves baixes prestacions	25	24	10
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Estudi de valoració tecnològica. Espanya. 1995

Acabats

En tintura, el grau de major modernitat és al voltant del 35 %.

Quant als acabats, cal distingir entre el de sistema cotoner/seder i el llaner; aquest últim es considera molt millor equipat encara que només representa una quarta part de la producció d'acabats.

Pel que fa als estampats, els resultats són molt semblants a les altres dues especialitats considerades.

Acabats:

Classificació de la maquinària existent segons nivell competitiu

	Tintura	Acabats	Estampats
Maquinària molt moderna, de tecnologia avançada, d'elevada productivitat i prestacions i que no cal renovar a curt termini	35	33	21
Maquinària moderna, de tecnologia menys avançada, de productivitat i prestacions mitjanes i que s'ha d'anar renovant a curt termini	42	40	50
Maquinària obsoleta, tant per la seva antiguitat com per la tecnologia que incorpora o per les seves baixes prestacions	23	27	30
Total	100,0	100,0	100,0

Font: Estudi de valoració tecnològica. Espanya. 1995

Gènere de punt

Atesa la complexitat del gènere de punt aquest s'ha dividit segons el tipus de màquines en:

- rectilínies
- circulars

- circulars de petit diàmetre
- Ketten-Raschel

Els resultats s'ofereixen en el quadre següent. Com es pot veure, destaquen els millors resultats de les màquines circulars de petit diàmetre dedicades a la producció de mitges i mitjons i de la maquinària per a ordissatge (Ketten-Raschel).

El pes del grup de tecnologia mitjana és molt semblant en totes les especialitats, mentre que la proporció de maquinària obsoleta és alta en el cas de les rectilínies.

Gènere de punt:

Classificació de la maquinària existent segons nivell competitiu

	Rectilínies	Circulars	Circulars petit diàmetre	Ketten- Raschel
Maquinària molt moderna, de tecnologia avançada, d'elevada productivitat i prestacions i que no cal renovar a curt termini	24	16	33	21
Maquinària moderna, de tecnologia menys avançada, de productivitat i prestacions mitjanes i que s'ha d'anar renovant a curt termini	32	35	31	38
Maquinària obsoleta, tant per la seva antiguitat com per la tecnologia que incorpora o per les seves baixes prestacions	44	49	36	41
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

Font: Estudi de valoració tecnològica. Espanya. 1995

La importació

El desenvolupament de l'economia espanyola durant els anys seixanta es va fonamentar en el creixement del mercat interior, protegit de la competència exterior. Aquesta protecció es basava en l'existència d'alts aranzels i quotes limitadores de les importacions.

D'aquesta manera, les importacions tèxtils eren bàsicament de matèries primeres, amb una escassa presència de productes de consum final (peces de vestir i articles de tèxtil/llar) importats. El 1985, l'any abans de l'entrada a la UE la taxa de penetració de les importacions de manufactures (importacions/consum) era solament del 3 %.

L'adhesió a la UE ha representat l'obertura del mercat espanyol a la competència internacional. En el tèxtil, aquest procés s'ha produït de la manera següent:

- eliminació dels aranzels espanyols respecte als productes comunitaris i a l'inrevés
- igualació dels aranzels espanyols davant de tercers països als de la Tarifa Exterior Comuna (TEC).
- eliminació de les quotes Espanya/UE

Importacions del sector tèxtil/confecció (milers MPTA). Espanya

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Primeres matèries	50,6	52,8	49,8	48,2	72,3	82,7
Manufactures tèxtils	182,1	213,5	227,2	198,8	264,3	301,2
Manufactures punt i confecció	167,8	247,1	324,1	306,5	324,1	333,0
Total	400,5	513,4	601,1	553,5	660,7	716,9

Font: DG de Duanes i elaboració pròpia

Els canvis abans esmentats han afavorit l'entrada de mercaderies de l'exterior, bàsicament per efecte de la reducció de preu que la rebaixa d'aranzels ha representat, al qual cal afegir la cotització negativa de la pesseta en el període 1987/1992.

D'altra banda, l'assumpció dels compromisos comercials comunitaris amb altres països han permès l'entrada de productes de països que abans tenien una presència purament testimonial en el mercat intern.

Així, entre 1985 i 1995 les importacions espanyoles de manufactures tèxtils i de confecció han crescut a un ritme anual superior al 40 %, amb la qual cosa s'han quintuplicat entre els anys esmentats.

Valorant la presència estrangera en el mercat per mitjà de la nomenada taxa de penetració (% importació/consum), veurem com la mateixa presència ha passat de l'esmentat 3 % el 1985 al 24 % el 1995. D'aquesta manera, Espanya ha estat un dels països mundials amb major creixement en les seves importacions tèxtils en l'esmentat període.

Com a conseqüència de l'evolució descrita de les importacions davant d'un menor creixement de les exportacions, la balança comercial sectorial s'ha deteriorat, ja que ha passat d'un superàvit de 65.500 MPTA el 1985 a un dèficit de 235.000 MPTA per a 1995, un 60 % dels quals correspon a manufactures de punt i confecció.

Catalunya representa entre un 40/42 % de les importacions globals d'Espanya. A Catalunya s'importen els dos terços de les matèries primeres, la meitat de manufactures tèxtils i un 30 % de les de peces de vestir i articles de tèxtil per a la llar del conjunt espanyol.

Importació del sector tèxtil/confecció (milers MPTA). Catalunya

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Primeres matèries	32,6	35,8	34,1	30,9	48,5	55,1
Manufactures tèxtils	97,3	112,8	121,8	95,5	136,3	155,3
Manufactures punt i confecció	45,6	71,4	99,4	92,1	93,3	100,2
Total	175,5	220,0	255,3	218,5	278,1	310,6

Font: IEC

Aquest fort creixement de la presència estrangera ha començat a tenir el seus efectes en determinades especialitats, que han vist perdre part del seu mercat a favor de les importacions. Generalment, l'oferta estrangera ha estat més competitiva per la situació del mercat mundial tèxtil, en el qual existeix un elevat excés d'oferta que pressiona constantment sobre els preus.

Així, l'impacte de les importacions no tan sols s'ha de tenir en compte amb relació a la seva participació en el consum total, sinó que també se n'ha de considerar els efectes depressius sobre els preus del mercat intern, especialment en les fases recessives del cicle tèxtil. D'aquesta manera, les empreses tenen una doble competència exterior que limita les seves vendes i els seus preus.

D'altra banda, malgrat que la major incidència de les importacions se centri en els productes finals (peces de punt, confecció i articles de tèxtil/llar), cal que es considerin també els efectes indirectes sobre els sectors subministradors (teixits, filats i fibres).

Malgrat el fort creixement de les importacions en el mercat intern, el nivell aconseguït per les mateixes importacions encara és lluny de la mitjana dels països comunitaris que tenen, generalment, una major presència de productes forans en el seu mercat. Per això cal esperar que aquesta presència tingui un creixement a llarg termini; tanmateix, és difícil establir previsions sobre aquesta evolució ja que, segurament, estarà molt condicionada pels aspectes generals del marc econòmic, per la futura regulació dels intercanvis de productes tèxtils (AMF) i pels acords comercials subscrits per la UE.

Itàlia s'ha convertit en el principal subministrador d'articles tèxtils a Catalunya i Espanya, desbancant el tradicional liderat dels articles francesos. En tercer lloc se situa Alemanya. Aquests tres països representen quasi la meitat del total importat en valor.

UE: Intensitat de les importacions. Manufactures tèxtils i de confecció. 1995

	Importacions per capita (1)
Alemanya	289
Bèlgica	620
França	215
Holanda	372
Itàlia	135
Regne Unit	185
Irlanda	311
Dinamarca	356
Grècia	137
Portugal	200
Espanya	85
UE	218
Catalunya	225
(1) ECU/HABITANT/ANY.	
Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT i COMITEXTIL	

Productes més importats. 1994

	MPTA	%
Fils continus de fibres sintètiques	27.269	9,0
Teixits de fibres contínues	21.459	9,8
Fibres artificials i sintètiques	17.037	7,7
Cotó en brut	15.131	6,1
Peces exteriors d'home	12.845	5,4
Peces exteriors de dona	11.456	4,1
Filats fibres artificials i sintètiques discontinúes	10.426	3,7
Teixits fibres artificials i sintètiques discontinúes	9.817	3,5
Teixits de cotó	9.251	3,3
Jerseis	8.899	3,2
Altres	134.510	48,4
Total	278.100	100,0
Font: Elaboració pròpia amb dades IEC		

L'exportació

L'exportació catalana d'articles tèxtils i de confecció ha passat de 133.000 MPTA el 1990 a més de 250.000 l'any 1995, la qual cosa representa un increment anual mitjà del 14 %; tanmateix, el major creixement s'ha donat des de 1992, assolint rècords històrics, com a conseqüència de la nova paritat de la pesseta.

Dins del conjunt català, el pes relatiu del tèxtil com a sector exportador ha anat decreixent. El 1970 aquest se xifrava en quasi el 16 %, percentatge que s'ha reduït fins al 8,52 % el 1995. Aquesta evolució és fruit bàsicament del major dinamisme d'altres sectors i sobretot del fort increment de l'exportació d'automòbils (actualment és el primer producte exportat) en els darrers anys.

L'evolució de l'exportació tèxtil espanyola ha estat quasi idèntica a la catalana per la importància que té Catalunya sobre el total, que el 1995 ha representat el 52 % del total exportat. L'exportació catalana amb relació a l'espanyola se centra bàsicament en les primeres matèries (naturals i químiques), filats, teixits i manufactures de gènere de punt. El percentatge en confecció és de l'ordre del 40 %, la qual cosa representa un pes relatiu superior al que té el subsector de la confecció català sobre el conjunt espanyol (una quarta part, aproximadament).

Exportacions tèxtil/confecció per CA. 1995

	MPTA.	%
Catalunya	256.387	51,9
C. Valenciana	99.062	20,0
Madrid	38.625	7,8
Galícia	25.783	5,2
País Basc	18.063	3,6
Andalusia	13.364	2,7
Cantàbria	10.034	2,0
Altres (< 2 %)	32.710	6,6
Total	494.028	100

Font: IEC i Ministeri de Comerç i Turisme

Les partides més dinàmiques de l'exportació en el període (1990/1995) han estat les peces confeccionades, els teixits, les fibres químiques i altres manufactures tèxtils: cintes, feltres, teles sense teixir, teixits recoberts, etc.

Cal destacar el fort creixement des del 1980 de les exportacions de teixits i de confecció, la qual cosa indicaria una major competitivitat dels articles amb major valor afegit.

El mercat comunitari és el major receptor de les exportacions catalanes, ja que representa el 70 % de les vendes exteriors del sector. Aquesta proporció ha augmentat tretze punts percentuals des del 1985, cosa que reflecteix el major dinamisme de l'exportació a la UE que la dirigida a altres zones.

Per països, França és el principal client, seguit d'Itàlia, Portugal, Alemanya i el Regne Unit, que en conjunt representen més del 60 % del total exportat.

Altres zones importants en el comerç exterior català són els països del Magrib i els de l'Orient Llunyà i Pròxim.

Exportacions del sector tèxtil/confecció a Catalunya (MPTA)

	1980	1985	1990	1995
Matèries naturals	1.784	4.716	4.040	8.450
Matèries químiques	3.855	19.123	21.854	34.600
Filats	12.391	28.405	23.329	41.190
Teixits	4.319	18.690	28.671	58.650
Altres manufactures	3.919	7.200	12.950	28.637
Gènere de punt	7.874	21.064	24.565	50.916
Confecció	1.943	7.914	14.362	29.144
Articles tèxtil/llar	1.699	3.192	3.225	4.800
Total	37.784	110.304	132.996	256.387

Font: ICE i COCIN de Barcelona

Evolució de les exportacions tèxtils catalanes (MPTA)

	A) Exportació tèxtil	B) Exportació catalana	% a) sobre b)
1970	5.089	32.600	15,6
1975	13.217	93.570	14,1
1980	37.784	344.862	11,0
1985	110.304	862.973	12,8
1990	132.996	1.335.641	9,9
1994	196.191	2.406.954	8,2
1995	256.387	2.998.567	8,5

Font: IEC i COCIN de Barcelona

Productes més exportats. 1994

	MPTA	%
Fils continus de fibres sintètiques	17.660	9,0
Teixits de fibres contínues	14.506	7,4
Fibres artificials i sintètiques	13.570	6,9
Cotó en brut	12.479	6,4
Peces exteriors d'home	12.215	6,2
Peces exteriors de dona	11.283	5,7
Filats fibres artificials i sintètiques discontinues	9.219	4,7
Teixits fibres artificials i sintètiques discontinues	7.991	4,1
Teixits de cotó	7.134	3,6
Jerseis	6.807	3,5
Altres	83.327	42,5
Total	196.191	100

Font: Elaboració pròpia amb dades IEC

El repte de l'exportació

L'activitat exportadora del tèxtil, com altres sectors de la indústria, ha estat fins ara poc intensa, fruit de la dedicació quasi exclusiva al mercat intern.

Per això, la presència d'articles tèxtils i de confecció catalana en els mercats internacionals encara és lluny del potencial productiu de la indústria. De totes les importacions comunitàries de manufactures tèxtils i de confecció, (intra i extra UE), Catalunya només subministra l'1,5 % del total.

L'esforç exportador mesurat sobre la base de la quantitat exportadora per treballador, evidència la menor dedicació exterior de les nostres empreses, en relació als països líders europeus.

L'activitat exportadora es concentra en general en un reduït nombre d'empreses. Això significa que encara resten al marge de l'acció exportadora un gran nombre d'empreses, especialment petites i mitjanes, situació que posa en evidència les dificultats d'aquest tipus d'empreses per aconseguir penetrar en els mercats exteriors.

D'altra banda, accions en el camp exterior com ara: les empreses *trading*, la creació de filials i de xarxes comercials comunes a l'exterior; l'associació comercial o productiva amb empreses estrangeres; etc., han estat fins al moment molt reduïdes. És de destacar també que el *tràfic de perfeccionament passiu*, un dels instruments utilitzats per la indústria europea per a augmentar la seva competitivitat, es practica a escala molt reduïda.

En conseqüència, els esforços a desenvolupar per les empreses en els propers anys hauran de ser molt importants si volen situar-se a nivells d'exportació semblants als d'altres països.

Penetració de les exportacions catalanes a la UE

	1980	1985	1990	1995	
A) Importacions totals UE	31.226	49.668	75.156	86.987	M. ECU
B) Importacions extra UE	12.970	21.007	37.971	40.787	"
C) Exportacions catalanes a la UE	173	395	644	1.337	"
Quota de penetració a la UE					
% s/importació total UE	0,55	0,79	0,86	1,54	C/A * 100
% s/importació extra-UE	1,30	1,80	2,0	3,3	C/B * 100

Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT i CATALUNYA EXPORTA

UE: Esforç exportador. Manufactures tèxtils i confecció 1995

Exportació per treballador(MPTA/Treball)

Alemanya	8,1
Bèlgica	19,4
Holanda	25,7
França	5,6
Itàlia	5,2
Regne Unit	2,8
Grècia	3,6
Portugal	2,2
Espanya	1,7
UE	5,1
Catalunya	2,4

Font: Elaboració pròpia amb dades EUROSTAT i COMITEXTIL

2. Els subsectors tèxtils

2. Els subsectors tèxtils

Fibres químiques

L'evolució recent del subsector ve molt marcada pel profund canvi en els plantejaments organitzatius de les principals empreses; això ha provocat un important procés d'ajust i la reducció d'uns tres mil llocs de treball entre 1990 i 1995, cosa que significa una baixa de l'ordre del 35 %.

El cas més conegut ha estat el de La Seda de Barcelona (LSB), empresa líder en l'àmbit català i espanyol. El 1991, la multinacional holandesa Akzo, que posseïa la majoria del capital i que donava suport tecnològic i de comercialització exterior, va decidir retirar-se de l'empresa. Aquesta decisió va provocar (a més d'un problema jurídic ja que no estava clara la propietat de l'empresa) un veritable col·lapse en el seu funcionament.

El nou equip de direcció, a part dels problemes legals, va afrontar la situació per mitjà de les accions següents:

- Reduir les despeses d'estructura, especialment de personal.
- Mantenir la capacitat comercial de l'empresa a l'exterior en base a crear una xarxa pròpia.
- Captar nous capitals a partir de la segregació de les activitats de l'empresa, que són el polièster, el PET (nòduls plàstics per botelles), el raïó i la poliamida.

Aquesta estratègia s'ha anat executant amb la creació de Catalana de Polímers, que engloba l'activitat de polièster i PET, amb l'aportació de capitals externs. La fabricació de raïó s'ha convertit en Viscoseda i la d'Alcalà d'Henares en Poliseda.

La situació de l'empresa ha millorat, i ha generat beneficis d'explotació a partir de l'exercici de 1994.

L'evolució d'altres empreses ha estat la següent:

- Nylstar, antiga SAFA, va néixer com a conseqüència de l'acord entre Rhône-Poulenc, majoritària en SAFA, i Snia en el camp de la poliamida. Aquest acord a escala europea ha permès especialitzar la fàbrica de Blanes en la producció de poliamida 6.6. per a mitges, punt i teixits, cosa que ha suposat una forta inversió i la reducció de més de mil llocs de treball en el darrer quinquenni. Les instal·lacions que tenia l'empresa a Sant Julià de Ramis s'ha tancat.
- Nurel, l'empresa mare ICI va vendre la seva participació a l'equip directiu. El centre fabril és a Saragossa i les oficines a Sant Just Desvern.
- Sniace (Torrelavega) va suspendre pagaments. Actualment, ha reprès la seva activitat fabril.

Les principals empreses són:

Empresa	Factoria	Fibres
Brilen	Barbastre	polièster fil / PET
Courtaulds Fibres	El Prat de Llobregat	acríliques
Inacsa	La Batllòria	fil d'acetat
Inquitex	Andoain	fil tèxtil polipropilè fibra film de PET poliamida fibra polièster fibra tenyida
Viscoseda	El Prat de Llobregat	raió tèxtil
Poliseda	Alcalà d'Henares	poliamida tèxtil poliamida fil industrial polièster fil
Catalana de Polimers	El Prat de Llobregat	polièster fibra / PET
Montefibre Hispania	Miranda d'Ebro	acríliques
Nurel	Saragossa	poliamida fil tèxtil polièster fil polièster fibra
Nylstar	Blanes	poliamida fil tèxtil
Sniace	Torrelavega	fibranapoliamida fil tèxtil

Evolució del sector de fibres químiques en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	93	95	83	99	95
Importacions	100	106	120	117	148	153
Exportacions	100	107	126	137	190	195

Font: PROFIBRA. Dades d'Espanya

Les empreses europees de fibres químiques, enfrontades a una dura competència mundial, han desenvolupat diverses estratègies:

- Especialització en aquelles fibres o usos en què tinguin un millor posicionament. Recerca de productes amb un valor afegit més alt.
- Inversió en R + D per trobar nous tipus de fibres o diferents presentacions d'aquestes fibres. Al respecte, la introducció de les microfibras (fibres molt primes) és un dels camps nous amb més esdevenidor.
- Acords de col·laboració (*joint-ventures*) per aprofitar les sinergies que es creen en el camp productiu, comercial i de la recerca.

Aquestes estratègies han permès el manteniment de la quota en el mercat mundial, malgrat que la producció es concentra cada vegada més en l'Orient Llunyà, on Xina, Corea del Sud i Taiwan assoleixen ja un 30 % de la producció mundial de fibres químiques.

Per la seva banda, la UE ha mantingut un esquema de control sobre les capacitats productives per evitar que les inversions serveixin per augmentar la producció.

Les fibres químiques a la UE. 1995

Producció			
	Milers t	%	Ocupació
Alemanya	1.001	31	21.400
Benelux	364	11	5.265
França	159	5	2.759
Itàlia	683	22	9.650
Regne Unit	343	11	6.650
Irlanda	123	4	1.432
Dinamarca	71	2	nd
Grècia	19	0,6	nd
Portugal	59	2	1.418
Espanya	322	10	5.146
UE	3.144	100	57.895
Catalunya	161	5	2.573

Font: CIRFS

Distribució mundial de la producció de fibres químiques (en %)

	1985	1990	1995
Europa Occidental	22	19	18
Estats Units i Canadà	21	20	16
Japó	11	9	8
Líders Orient Llunyà (1)	17	25	32
Resta del món	29	27	26

(1) Corea del Sud, Taiwan i Xina

Font: Textile Organon

El subsector cotoner

El subsector cotoner és un dels que més ha hagut d'adaptar-se a les condicions del mercat des de la nostra entrada a la UE l'any 1986. Al respecte, cal considerar que els països en desenvolupament (PVD) estan molt especialitzats en aquest tipus d'indústria i aporten gairebé els 2/3 de la producció mundial de filats i teixits de cotó i mesclés; per això, aquests productes han estat considerats com d'*alta sensibilitat* en els intercanvis comercials mundials.

Tradicionalment, la presència d'importacions de filats i teixits de cotó havia estat molt limitada però va començar a créixer amb força des de 1986 i va anar ocupant una quota cada vegada major en el mercat interior.

Aquesta presència de les importacions va començar a incidir negativament en el moment en què el mercat començava a donar senyals de saturació (1989), amb la qual cosa s'accentuava la situació recesiva. Així, la producció del subsector ha sofert una contínua davallada des de 1989 i ha assolit el punt més baix durant el primer semestre de 1993. Després, la recuperació de la demanda, tant interna com exterior, ha permès un creixement de la producció, si bé al 1995 els nivells es troben encara per sota del 1990.

La recuperació de 1993/1995 s'ha fonamentat en bona part en l'impuls del mercat exterior recolzat per la bona cotització de la pesseta i també per la normalització del mercat interior després del període de crisi de 1992/1993.

En aquest procés també ha influït el procés de reconstitució de les existències operatives de les empreses, ja que es partia d'uns nivells molt baixos a causa de la feblesa de la demanda i de la tendència decreixent dels preus de les primeres matèries.

La filatura i la teixiduria

En el cas de la filatura, la situació recessiva es va veure agreujada per l'important excés d'oferta existent com a conseqüència de l'intens procés d'inversió durant la primera meitat dels anys 80. Això, junt amb les importacions, ha provocat una contenció dels preus que ha afectat la rendibilitat de les empreses. El 1994/1995 aquesta s'ha vist agreujada pel fort augment dels costos del cotó i les fibres tèxtils, cosa que ha provocat noves tensions en no poder traslladar-los íntegrament als preus de venda. La crisi va provocar el tancament d'una trentena de filatures a Catalunya amb un total de 340.000 fusos de filar; el cas més significatiu és la desaparició del segon grup català de l'especialitat (Hilaturas Gossypium) i, recentment, la suspensió de pagaments de MITASA (empresa capdavantera del subsector).

L'exportació s'ha mantingut en termes positius encara que molt centrada en filats de cotó de títol gruixut; les empreses de la zona d'Olot són les que major presència tenen en l'exterior, mentre que les importacions continuen amb una presència important en el mercat.

En la teixiduria cotonera, l'afectació de les importacions ha estat molt important en els articles bàsics, particularment els crus (empena) i en algunes especialitats com el ris (tovallols).

Les empreses han reaccionat buscant articles de major valor afegit no tan afectats per les importacions i amb uns preus més rendibles. Al respecte, la millora del nivell dels productes (disseny i qualitat) ha estat significatiu, així com els esforços realitzats en el camp del servei i l'atenció al client.

Les exportacions han seguit una trajectòria molt positiva, especialment a partir de 1993, i s'han assolit rècords històrics en aquesta especialitat. Només cal assenyalar que la quantitat exportada el 1995 és el doble de la de 1990.

Les empreses han continuat el procés de millora tecnològica, si bé la maquinària s'ha reduït un 27 % entre 1990 i 1995; el nombre de telers amb llançadora ha caigut amb més intensitat, amb la qual cosa la productivitat mitjana ha experimentat un fort increment.

Productivitat del subsector cotoner

	Filatura		Teixiduria	
	Fusos (000)	Producció (t)	Telers	Producció (t)
1990	1.791	173.369	12.743	148.534
1995	1.383	163.784	9.362	136.063
Evolució (1990 / 1995) (1990 = 100)	77	94	73	92

Font: AITPA. Dades d'Espanya

Evolució de la filatura cotonera en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	94	90	91	102	95
Importacions	100	159	188	155	270	258
Exportacions	100	137	135	144	160	163
Nombre de fusos	100	91	82	79	80	77

Font: AITPA. Dades d'Espanya

Evolució de la teixiduria cotonera en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	93	81	88	89	91
Importacions	100	126	144	128	151	141
Exportacions	100	121	132	154	186	198
Nombre de telers	100	85	81	75	740	73

Font: AITPA. Dades d'Espanya

Producció del sector cotoner a la UE (milers de tones). 1995

	Filats		Teixits	
	Milers de t	%	Milers de t	%
Alemanya	169	15,1	116	12,4
Bèlgica	57	5,1	96	10,2
França	156	13,9	123	13,1
Holanda	11	1,0	27	2,9
Itàlia	260	23,2	200	21,3
Regne Unit	38	3,4	75	8,0
Dinamarca	6	0,5	6	0,6
Grècia	110	9,8	31	3,3
Portugal	148	13,2	126	13,4
Espanya	164	14,6	136	14,5
Total UE	1.119	100,0	938	100,0
Catalunya	130	11,6	88	9,4

Font: EUROCOTON

Subsector cotoner a Espanya. Importacions (t)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Filats de cotó	10.661	14.938	14.170	11.395	22.046	22.219
Filats de fibres químiques discontinúes	6.792	12.816	18.778	15.795	25.393	23.096
Total	17.453	27.754	32.948	27.190	47.439	45.315
Teixits de cotó	14.010	17.269	20.564	18.316	22.035	22.589
Teixits de fibres químiques discontinúes	14.793	18.955	21.408	18.604	23.811	21.356
Teixits de ris	4.187	5.183	5.076	6.009	4.674	4.643
Roba per la llar	3.351	4.586	5.232	3.744	4.410	2.790
Total	36.341	45.993	52.280	46.673	54.930	51.378

Font: EUROCOTON

Subsector cotoner a espanya. Exportacions (t)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Filats de cotó	42.819	45.379	44.414	47.748	51.723	56.076
Filats de fibres químiques discontinúes	9.429	26.344	26.180	27.325	31.906	29.379
Total	52.248	71.723	70.594	75.073	83.629	85.455
Teixits de cotó	21.097	24.697	27.214	32.413	36.585	41.651
Teixits de fibres químiques discontinúes	7.868	9.737	10.326	12.330	17.886	17.746
Teixits de ris	495	1.105	1.013	770	973	911
Roba per la llar	3.805	4.667	5.345	5.609	6.546	5.780
Total	33.265	40.206	43.898	51.122	61.990	66.088

Font: EUROCOTON

Catalunya: exportacions sector cotoner (MPTA)

	1990	1994	% s/Espanya
Filats de cotó	11.203	17.119	85
Filats de fibres sintètiques i mescles	3.106	4.524	69
Fil de cosir i a.v.m.	1.348	3.604	90
Total filats	15.657	24.247	82
Teixits de cotó	5.154	17.660	52
Teixits de fibres sintètiques i mescles	5.297	7.929	55
Altres teixits	451	688	72
Roba per la llar	1.244	1.530	13
Total teixits	12.146	27.807	45
Total general	27.803	53.054	57

Font: Elaboració pròpia amb dades IEC

El subsector llaner

Itàlia s'ha confirmat com a líder mundial d'aquest subsector, ja que a la seva capacitat competitiva s'ha unit en els darrers anys una moneda a la baixa, cosa que li ha permès assolir noves quotes de participació en el mercat mundial. Per contra, altres països com França o el Regne Unit han patit una clara pèrdua de posicions.

L'evolució de la indústria llanera catalana ve marcada per l'intens procés d'internacionalització de les empreses que ha permès que el subsector mantingui una trajectòria lleugerament més favorable que la mitjana del tèxtil. Aquest procés no ha estat fàcil, ja que ha implicat una profunda transformació comercial i productiva de les empreses.

Actualment, el subsector representa un 6/7 % de la producció europea i un 80 % de l'espanyola.

D'altra banda, l'impacte de les importacions, si bé ha estat fort des de l'entrada a la UE, no ha estat tan intens com en altres subsectors (cotó i seda), ja que la indústria llanera es concentra bàsicament en els països en desenvolupament. Així, Itàlia és el principal subministrador de teixits en el mercat espanyol amb quasi el 80 % del total importat.

En el camp de la filatura llanera, la de pentinat s'ha mantingut gràcies a la renovació de les instal·lacions i a la seva millor capacitat exportadora. Per contra, la filatura de carda, ha quedat limitada a determinats tipus de fils molt subjectes als efectes de la moda. Això ha provocat diverses situacions de crisi de demanda amb la conseqüent desaparició d'empreses i llocs de treball.

Pel que fa a la teixiduria, la draperia (teixits per a home) ha estat una de les especialitats que ha trobat una bona posició en el mercat internacional, al nivell d'Itàlia, Alemanya o el Regne Unit. El nivell tecnològic de les empreses, els esforços en la millora del producte i una adequada dimensió empresarial ha permès un fort creixement en l'activitat exterior, no solament en la UE sinó en altres mercats com l'Orient Llunyà.

Els teixidors de llaneria (teixits per a senyora) de la seva banda, davant la caiguda dels teixits tradicionals per a senyora s'han vist obligats a un esforç de diversificació important cap a segments de major moda, encara que això ha fet perdre la tradicional base llanera per la utilització d'altres fibres (lli, viscosa, sintètiques, etc.).

Evolució del subsector llaner en pes (1990 = 100)

Filatura						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	100	102	94	103	100
Importacions	100	197	301	287	289	267
Exportacions	100	111	114	91	102	90
Teixiduria						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	105	106	94	96	97
Importacions	100	137	182	168	189	181
Exportacions	100	96	141	172	196	255

Font: FITEXLAN. Dades d'Espanya

En el comerç exterior, cal dir que les importacions en el període 1990/1995 han continuat incrementant la seva presència en el mercat interior tant en filats com en teixits. D'altra banda, les exportacions de teixits han estat el rengló més dinàmic, ja que han doblat en escreix la seva exportació des de 1990, amb una àmplia diversificació dels seus mercats. Per contra, les exportacions de filats no han crescut globalment, si bé cal tenir en compte l'impacte en les xifres de grans operacions comercials puntuals, molt importants en aquesta especialitat.

Producció del sector llaner a la UE. 1995

	Filats		Teixits	
	milers de t	%	milers de t	%
Alemanya	85,5	10,4	24,2	9,9
Bèlgica	54,2	6,6	0,6	0,2
França	43,1	5,2	14,1	5,8
Itàlia	484,7	58,9	158,3	64,7
Regne Unit	103,7	12,5	15,5	6,3
Portugal	28,4	3,5	11,2	4,6
Espanya	69,0	8,4	19,1	7,8
Total UE (1)	822,7	100,0	244,6	100,0
Catalunya	51,8	6,3	17,2	7,0

(1) Inclou la resta de països

Font: INTERLAINE i FLI

Importacions subsector llaner a Espanya (en t)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Filats de llana cardada	767	1.540	2.355	2.212	1.697	1.461
Filats de llana pentinada	493	1.260	1.498	1.404	1.986	1.742
Filats de fibres químiques	1.470	2.666	4.520	3.980	4.106	4.001
Paqueteria	92	110	137	500	379	335
Total filats	2.822	5.576	8.510	8.096	8.168	7.539
Total teixits	2.475	3.400	4.511	4.161	4.683	4.481

Exportacions subsector llaner a Espanya (en t)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Filats de llana cardada	1.486	840	516	698	711	652
Filats de llana pentinada	2.675	2.070	2.515	1.285	1.911	1.445
Filats de fibres químiques	13.507	17.360	18.010	14.626	16.131	14.328
Paqueteria	1.160	640	476	542	486	609
Total filats	18.828	20.910	21.517	17.151	19.239	17.034
Total teixits	1.266	1.210	1.780	2.176	2.480	3.228

Font: FITEXLAN

El subsector seder

El subsector seder o de fibres químiques continues recull dues activitats:

- la manipulació de fils (retort, doblat i texturitzat)
- la teixiduria

La manipulació de fils té per objecte dotar els fils continus produïts pels fabricants de fibres químiques d'una millor capacitat d'utilització a la teixiduria i al gènere de punt, per mitjà del retort, el doblat o la texturització, que perfeccionen les propietats físiques dels fils.

Aquesta activitat té unes característiques semblants a la filatura; és a dir, l'alta tecnificació que implica avenços importants en la productivitat. La forta inversió necessària fa que actualment existeixen solament tres o quatre grups amb una presència important en el mercat.

Aquest subsector s'ha vist afectat per la competència de països de l'Orient Llunyà, especialment en el cas del fil de polièster.

La teixiduria sedera o de fibres químiques continues ha estat una de les més afectades per l'obertura del mercat intern a la competència estrangera. És ben coneguda la posició capdavantera d'Itàlia i Alemanya en aquest subsector, si bé la incidència que ha estat més intensa ve dels països de l'Orient Llunyà, que han tingut tradicionalment una forta especialització en aquest tipus de teixits.

A part del Japó, amb molts avenços en l'acabament dels teixits, cal nomenar Corea del Sud, Taiwan i Indonèsia amb capacitats productives molt importants recolzades en una potent indústria de fibres químiques que concentra gairebé un terç de la producció mundial de fibres continues.

La incidència de les importacions ha estat molt forta sobretot entre 1987 i 1991 període en què es van triplicar; el Japó n'és el principal subministrador, mentre que el conjunt de l'Orient Llunyà arriba a una participació del 40 % sobre el total importat.

En el cas dels teixits de seda natural, cal dir que la producció mundial s'ha anat concentrant cada dia més en la Xina, que practica una política de preus discriminatòria amb la primera matèria per promocionar l'exportació dels productes acabats. Les importacions espanyoles de teixits de seda natural han estat 590 t el 1995, la major part procedents d'Itàlia (64 %).

La pèrdua de mercat a causa de les importacions i la pròpia crisi del consum interior han motivat una profunda reestructuració del subsector: la desaparició de diverses empreses i la reducció de les dimensions operatives de les empreses supervivents. Per contra, les empreses han realitzat un important esforç en el camp exterior, per la qual cosa s'exporta quasi la meitat de la producció.

Comerç exterior de teixits de fibres químiques contínues a Espanya (unitats)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Importacions (t)						
Teixits de filaments sintètics continus	8.945	11.384	10.659	8.977	13.229	16.643
Teixits de filaments artificials continus	1.942	2.613	3.174	3.661	4.627	4.892
Total	10.887	13.997	13.833	12.638	17.856	21.535
Exportacions (t)						
Teixits de filaments sintètics continus	6.475	7.638	6.664	7.120	9.223	13.232
Teixits de filaments artificials continus	794	676	708	880	723	997
Total	7.269	8.314	7.372	8.000	9.946	14.229

Font: Associació de Teixidors Seders

Evolució del sector de teixits seders o de filaments continus en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	94	89	67	77	81
Importacions	100	128	127	116	164	198
Exportacions	100	114	101	110	137	196

Font: FNETS

Procedència de les importacions de teixits de filaments continus (en % s/total importat en pes). 1995

País	%
França	24
Itàlia	13
Bèlgica	7
Alemanya	5
Total UE	56
Orient Llunyà	42
Altres	2
Total	100

Font: FNETS

Altres subsectors

Acabaments tèxtils

El subsector d'acabaments (ram de l'aigua) és una de les activitats bàsiques en el tèxtil, ja que dona un major valor afegit als productes per mitjà de la tintura, l'acabament o l'estampació, i els adapta a les peticions de la clientela.

L'evolució recent del subsector assenyala una reducció del cens d'empreses; tanmateix, aquesta baixa ha estat més intensa en l'apartat de tintura de filats en desenvolupar-se amb més dinamisme la tintura sobre teixit; també el cens d'empreses dedicades a l'estampació s'ha vist afectat ja que es tracta d'una activitat cíclica a causa de la moda i que es desenvolupa en empreses de dimensió mitjana, que normalment estan especialitzades en més d'una activitat.

Aquest subsector s'ha vist pressionat en els darrers temps pels nous requeriments de la seva clientela que no fan sinó reflectir els canvis en el mercat tèxtil:

- Reducció dels terminis de lliurament per a adaptar-se millor a la demanda i evitar l'existència d'estocs intermedis no productius.
- Elevada exigència de qualitat, que s'ha d'entendre no solament com a la producció sense defectes sinó també el compliment de condicions de reproductibilitat.
- Preus continguts.

Aquests requeriments s'han enfrontat amb una millora de les tècniques de control *on line* de regulació dels processos i d'automatització (cuines de color i estampats), on l'electrònica i la informàtica són les eines que tenen un paper fonamental.

Malgrat això, és un fet evident que la reducció de les sèries de producció, la major diversitat de tipus de productes i composicions, etc. són condicionants importants en l'activitat de les empreses.

Un especial esment cal fer en relació amb els requeriments legals sobre el medi ambient al qual estan obligades la majoria d'empreses d'aquest subsector. El fet d'adequar-se a la normativa vigent implica en molts casos una sèrie d'inversions de prevenció (tractament d'efluents) o de control (consum d'aigua) que representen un cost afegit que és difícil poder traslladar al producte donat el context econòmic on es desenvolupa l'activitat dels acabaments tèxtils.

Estructura del subsector d'acabaments a Catalunya. 1995

Especialitat	% empreses	% ocupació
Acabament	8,0	5,6
Estampació	16,6	10,0
Tintura	23,6	16,5
Tintura i acabament	35,2	43,2
Tintura, acabament i estampació	6,5	12,3
Acabament i estampació	5,0	6,4
Diversos	5,0	6,0

Font: Elaboració pròpia amb dades del *Directorio de empresas de acabados, estampados y tintes textiles*

Cintèria

Aquesta especialitat, inclosa tradicionalment dintre del subsector seder amb la denominació de *teixits estrets*, ha experimentat una profunda transformació de les seves activitats a causa del creixement de mercats no tradicionals com poden ser les cintes industrials per transport de mercaderies o contenidors (*slingas*).

Aquest creixement ha pogut compensar la tendència decreixent del mercat del vestuari com la cotilleria i la llenceria.

Moquetes

El mercat de l'automòbil és el principal client de les empreses de l'especialitat per la qual cosa la seva activitat està molt lligada a la d'aquest sector.

Aquest fet ha impulsat una millora substancial del procediment de qualitat en les empreses, que han aconseguit homologacions internacionals dels seus productes.

D'altra banda, la creixent importància de les tècniques de resposta ràpida ha fet que les empreses actuïn com a servei logístic de les plantes que subministren.

El ll

El ll és una fibra tèxtil molt lligada a la moda de vestir i, per tant, la seva evolució és molt cíclica i amb importants oscil·lacions. La demanda del subsector ha seguit una línia decreixent entre 1990 i 1992. El 1993, la tendència ha canviat: la producció i els intercanvis han experimentat un important augment i s'han assolit rècords històrics en les exportacions. La

producció el 1995 a Espanya ha estat de prop d'1.000.000 t de filats i 3,5 milions de metres quadrats de teixits. Les exportacions han estat de 860 t de filats i 300 t de teixits.

No teixits

Aquests productes són un dels renglons amb major potencial de creixement en la indústria tèxtil, ja que substitueixen a altres productes tradicionals en molts camps o bé es destinen a noves aplicacions com la medicina (articles d'ús mèdic i hospitalari), la higiene (compreses i tampons), el filtratge, la construcció i les obres públiques (geotèxtils), etc.

Els subsectors de vestuari

Dins d'aquest apartat s'agrupa les activitats de fabricació de peces de vestir, tant en punt com de confecció.

L'evolució del punt i de la confecció en els darrers anys és molt semblant, ja que ambdós coincideixen en un mateix mercat que és el de vestuari en les seves diverses especialitats.

Les característiques més importants d'aquestes activitats són :

- Creixent importància del factor moda que incideix no només a escala comercial o de producte, sinó que implica uns importants canvis a l'hora del disseny i desenvolupament del producte.
- Forta dependència del mercat interior, ja que el pes de les exportacions és encara baix.
- Impacte de les importacions, especialment des de la nostra entrada a la UE, l'any 1986.
- Les activitats fabrils, malgrat els avenços tecnològics, són encara molt intensives en mà d'obra, la qual cosa determina en part la competitivitat del producte.

Evolució general del subsector

L'evolució general del subsector d'articles de vestuari assenyala el millor comportament del gènere de punt que del de la confecció, possiblement per raons de demanda, més favorable al punt en moments de crisi, i per un millor posicionament exportador del punt en relació amb la confecció. De tota manera, el nivell productiu encara es troba per sota de l'assolit el 1990. L'ocupació també ha experimentat una forta davallada en el període que es comenta, ja que s'estima que s'han perdut 60.000 llocs de treball entre 1990 i 1994 a les indústries del vestuari (- 25 %) -tanmateix, cal assenyalar que l'existència de nombroses miniempreses o empreses familiars la situació de moltes altres dins l'anomenada *economia irregular* dificulten la obtenció de dades exactes. Catalunya experimenta una davallada de l'ocupació propera als 19.000 llocs de treballs (30 % del total espanyol).

Evolució de la confecció en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	94	90	79	86	84
Importacions	100	148	196	180	225	198
Exportacions	100	110	136	175	148	203

Font: INE i D G de Duanes. Dades d'Espanya

Evolució del gènere de punt en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	99	98	92	99	99
Importacions	100	108	155	219	214	272
Exportacions	100	105	136	285	255	298

Font: AEGP. Dades d'Espanya

Evolució recent del mercat

L'evolució del mercat d'aquestes activitats ve marcada per diversos factors, que es comenten a continuació:

1. evolució del consum
2. presència de les importacions
3. reducció dels preus
4. canvis en l'estructura industrial

1. Evolució del consum

- A final del 80, el consum havia arribat a nivells elevats amb canvis no solament quantitatius sinó també qualitatius; és a dir, el consumidor demanava articles de major nivell de disseny i qualitat després d'una època marcada per l'austeritat i les dificultats (primers anys 80).

- El consum privat redueix el seu creixement a començament dels anys 90, i dins del conjunt no hi ha dubte que el vestuari és un dels apartats més afectats pel desviament de les preferències de les famílies cap altres béns i serveis alternatius com són l'automòbil, habitatge, serveis de lleure, etc.

- La tendència recessiva del consum adquireix categoria de crisi a partir de la segona meitat de 1992, que experimenta una forta davallada desconeguda en els darrers 30 anys. A final de 1993 i principi de 1994 el consum es normalitza, i recupera els nivells d'abans de l'època de crisi.

- L'esperada recuperació del consum no s'ha materialitzat el 1995 a causa d'una sèrie de factors que condicionen l'evolució d'aquesta important variable econòmica:

- Els augments salarials i la creació d'ocupació tenen una influència directa sobre el nivell de despesa de les famílies. El 1994 i el 1995 la contenció salarial ha restat força al consum que no ha estat compensat per l'increment de l'ocupació, ja que la inseguretat dels nous llocs de treball creats han provocat una actitud de precaució entre els consumidors.
- La discussió generalitzada sobre el futur de les prestacions públiques: pensions, assistència sanitària, desocupació, etc., és un element afavoridor de l'estalvi enfront al consum.
- La creixent sensibilitat de les famílies davant els canvis en els mercats financers, especialment els tipus d'interès.

Indicadors de consum (variacions anuals)

	Mitjana 1985/1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Consum privat	4,3	3,6	2,9	2,2	-2,2	0,9	1,5
Ocupació total	2,7	2,6	0,2	-1,9	-4,3	-0,9	2,7
Salaris conveni	7,4	8,3	7,9	7,2	6,4	4,8	4,5
IPC	6,9	6,7	5,9	5,9	4,6	4,7	4,7

2. Presència de les importacions

Des de l'obertura exterior de la nostra economia, l'oferta estrangera ha anat adquirint una presència permanent en el mercat i ha desplaçat així la producció interna. Malgrat el poc creixement del consum intern des de 1990, les importacions no han deixat d'incrementar-se fins a 1992. El 1993 disminueixen com a conseqüència de la caiguda del mercat i es recuperen posteriorment. L'evolució de les importacions ha estat molt semblant en els apartats de punt i confecció. Per simplificar, es pot dir que entre els anys considerats (1990-1994) les importacions s'han duplicat (en pessetes corrents).

El dèficit comercial, tot i que s'ha reduït des de 1992, se situa en l'actualitat en uns nivells propers als 180.000 milions de pessetes.

Un altre canvi important ha estat el dels països d'origen. Si bé la UE continua sent el principal subministrador de peces de vestir, s'ha reduït lleugerament la seva presència entre 1990 i 1994 a favor dels països en desenvolupament, principalment la Xina i Marroc que han guanyat una quota significativa en les importacions; ambdós països representen el 12 % de la importació en valor, percentatge que s'incrementa fins al 20 % si utilitzem com a mesura les unitats físiques.

Dins dels països europeus destaca el paper d'Itàlia, principal proveïdor, Portugal i França, que representen quasi la meitat del total en valor i un 40 % en unitats físiques.

Espanya: Comerç exterior de peces de vestir

Importacions (MPTA)						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
De punt	53.420	80.674	104.934	105.657	112.970	122.240
De confecció	94.650	142.133	192.012	176.235	182.918	179.567
Total	148.070	222.807	296.946	281.892	295.888	301.807
Exportacions (MPTA)						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
De punt	21.859	24.100	28.544	36.563	43.150	52.981
De confecció	27.555	29.267	36.337	45.264	51.159	73.802
Total	49.414	53.367	64.881	81.827	94.309	126.783
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Balança comercial	-98.656	-169.440	-232.065	-200.065	-197.532	-175.024

Font: DG de Duanes

Principals proveïdors d'articles de vestuari. 1995

	% s/ unitats	% s/ unitats
Itàlia	14,2	20,9
Portugal	10,4	12,3
França	7,9	12,4
Regne Unit	6,1	6,2
Alemanya	2,0	3,9
Benelux	3,5	3,6
Altres	2,0	2,2
Total UE	46,1	61,5
P. Magrib	8,4	5,6
Estats Units	1,1	1,4
Orient Llunyà	37,2	25,0
Altres	7,2	6,5
Total general	100	100

Importacions de peces de punt a Espanya (MPTA)

	1990	1995
Peces exteriors	10.970	28.055
Peces interiors	4.115	9.962
Jerseis	13.275	28.227
Samarretes	7.259	26.452
Calceteria	10.484	11.977
Bany i esport	4.421	7.674
Altres	2.896	9.893
Total	53.428	122.210
Exportacions (MPTA)		
	1990	1995
Peces exteriors	2.643	9.075
Peces interiors	3.920	5.933
Jerseis	5.076	13.792
Samarretes	2.087	11.257
Calceteria	1.763	3.668
Bany i esport	3.900	4.211
Altres	2.469	5.045
Total	21.859	52.981

Font: D. G. de Duanes.

Importacions de confecció a Espanya (MPTA)

	1990	1995
Peces exteriors home	27.371	53.320
Peces exteriors dona	25.939	47.407
Camises i bruses	16.720	34.168
Peces interiors	6.520	9.493
Peces esport i bany	6.047	12.476
Cotilleria	3.681	7.906
Accessoris i complements	6.625	10.225
Altres peces de vestir	1.747	4.577
Total	94.650	179.567
Exportacions (MPTA)		
	1990	1995
Peces exteriors home	9.140	27.810
Peces exteriors dona	6.684	18.732
Camises i bruses	2.768	9.667
Peces interiors	1.394	2.661
Peces esport i bany	1.368	3.180
Cotilleria	1.973	4.055
Accessoris i complements	2.562	3.407
Altres peces de vestir	1.666	4.290
Total	27.555	73.802

Font: D G de Duanes.

3. Reducció dels preus

L'evolució dels preus dels articles de vestuari en la darrera dècada presenta dos períodes molt concrets. Des de 1984 a 1988, els preus de vestuari creixen per sobre de l'IPC general, bàsicament pel fort impuls del consum i la importància que el públic dóna a factors com el disseny o la qualitat; així, en millorar el nivell del producte, els preus augmenten.

A partir de 1989 els preus de vestuari augmenten sempre per sota de l'IPC general; en aquesta evolució ha influït una sèrie de factors com ara:

- La forta presència de productes d'importació.
- El desequilibri entre una demanda estancada i una oferta creixent, tant interna com d'importació.
- La importància de la distribució organitzada que practica uns preus més baixos que el detallista independent, amb la qual cosa el nivell mitjà de preus del mercat es redueix.

Aquesta tendència s'ha accentuat el 1994/1995, ja que els preus de vestuari han crescut quasi la meitat de l'IPC.

Evolució dels preus de consum (% evolució anual)

	IPC	Vestuari	Vestuari/IPC
1985	8,8	10,0	1,13
1986	8,8	10,6	1,20
1987	5,2	8,4	1,58
1988	4,8	6,0	1,25
1989	6,8	4,8	0,70
1990	6,7	5,4	0,80
1991	5,9	5,0	0,85
1992	5,9	5,3	0,90
1993	4,6	2,9	0,63
1994	4,7	2,6	0,55
1995	4,7	2,9	0,62

Font: INE

4. Canvis en l'estructura industrial

L'evolució general en els darrers anys ha determinat alguns canvis en l'estructura industrial del vestuari, els quals es detallen a continuació:

-Tipus d'empresa

S'ha produït una clara reducció del nombre d'empreses operants en el mercat; per tipus, aquesta reducció ha estat més intensa en les manufactures, que treballen per compte de tercers (tallers). Aquestes empreses, generalment molt petites i de tipus familiar, han vist reduïda la seva activitat a conseqüència de la baixa del mercat, la competència de les importacions i la contenció de preus al llarg de tot el procés.

Per contra, les empreses purament comercials que realitzen tota la seva producció amb mitjans aliens o a base d'importacions han incrementat la seva presència en el mercat.

- Descentralització *versus* deslocalització

El subsector del vestuari a casa nostra s'ha organitzat tradicionalment a partir d'una intensa descentralització de la producció. Aquest sistema presenta avantatges importants, especialment en relació amb la flexibilitat, factor essencial a l'hora d'adaptar-se a allò que el mercat demana (*resposta ràpida*).

En la dècada dels 90 aquest tipus d'organització s'ha mantingut estable, mentre que ha crescut la deslocalització productiva.

S'entén per deslocalització el fet de traslladar la producció a altres països amb costos de mà d'obra més baixos. Aquesta pràctica es recolza en la figura legal del *tràfic de*

perfeccionament, que permet exportar matèries (generalment, teixits), transformar-les a l'exterior (cosir-les) i tornar-les a importar, sense que els corrents siguin considerats importacions i exportacions i, per tant, estiguin exempts del pagament d'aranzels i no comptin a efecte de les quotes d'importació a la UE.

D'aquesta manera, la indústria es pot gaudir dels baixos costos salarials d'altres zones en la fase on hi ha més treball manual (costura).

Alemanya i Holanda van ser els primers a deslocalitzar la seva producció per efecte dels seus costos salarials; després han seguit França i Bèlgica i el Regne Unit i més recentment Itàlia. Aquest fenomen ha tingut un fort increment en els darrers anys i algunes aproximacions xifren en un 40 % la producció europea de confecció que està deslocalitzada.

Arran de la nostra entrada a la UE moltes indústries espanyoles han iniciat estratègies similars, si bé han donat preferència a la nostra àrea d'influència del nord d'Àfrica.

Exemple de deslocalització productiva per a la fabricació d'una brusa de dona 100 % polièster

Components de cost	Indonèsia	Marroc	França
Matèries	26,0	28,0	31,5
Manufactura (confecció)	11,7	24,0	50,0
Aprovisionament de matèria	0,4	0,7	-
Comissions	1,9	-	-
Despeses d'importació	6,8	3,7	-
Preu de cost industrial (pci)	46,8	56,4	81,5
Costos de no-qualitat (% s/pci)	10,0	8,0	-
Despeses financeres suplementàries (% s/pci)	2,0	1,0	-
Contingentació i magatzematge (% s/pci)	6,5	5,5	-
Preu de cost revisat	55,9	64,9	81,5

Font: Solving, recollit en Textil Expres/Suplement núm. 38 / Abril 1992

La deslocalització es pot realitzar amb mitjans propis (fàbriques a l'exterior), creant *joint-ventures* amb fabricants estrangers o utilitzant l'oferta de subcontractació existent. Aquest darrer és el sistema amb menys risc davant eventuais canvis d'entorn que sovint tenen lloc en aquests països; tanmateix, per aconseguir alts rendiments cal implantar instal·lacions pròpies.

De tota manera, cal tenir en compte els següents factors limitatius d'aquesta estratègia:

- La deslocalització exigeix, per ser rendible, peces amb elevat component de mà d'obra i sèries de fabricació llargues.
- La deslocalització s'ha de centrar en aquells articles més estandarditzats que poden tenir un cicle de producció més llarg.
- Cal considerar altres costos, a part dels salarials, com són els d'aprovisionament de matèries; la no-qualitat; despeses de transport i duanes; cost de la supervisió, etc. que poden significar un recàrrec del 15 al 20 % sobre el preu de cost estricte.

En l'aspecte empresarial, l'empresa que deslocalitza ha de tenir un bon nivell organitzatiu, de logística, i gaudir dels mitjans financers adequats.

Deslocalització

Comparació d'avantatges competitius per a les empreses alemanyes

	Cost mà d'obra (1) (index)	Transport a Alemanya (2) (index)	Temps de resposta (setmanes)
Europa de l'Est	100	100	3-6
Magrib	113	175	8-12
Orient llunyà	118	250	18-22
Espanya (1992)	197	115	-
Espanya (1993)	177	104	-

(1) Dades de 1992.

(2) Inclou enviament de teixits des d'Alemanya a l'exterior i retorn, una vegada confeccionats

Font: Ponència de J. A. Sanfeliu en les Jornadas de la Industria Textil y de la Confección. Madrid febrer de 1994; i Kurt Salmon Associates

Les zones on es deslocalitza són bàsicament els països mediterranis (Magrib, Turquia, Grècia, Portugal) i també els països de l'est d'Europa. Aquests últims presenten uns avantatges importants tant en costos laborals com en temps de resposta i capacitat tècnica del personal.

- Estratègies de canal

Les cadenes de distribució i les grans superfícies imposen cada cop més les seves marques pròpies i les condicions comercials a les empreses de fabricació.

D'altra banda, el tradicional comerç independents multimarca, que en peces exteriors té molt pes, té una estructura empresarial i sobretot financera molt feble. D'aquí que alguns industrials es plantegin desenvolupar una estratègia de canal per mitjà de la instal·lació de tendes pròpies o en franquícia.

Algunes estratègies que són molt atractives però no estan exemptes de riscos són les següents:

- refús del client tradicional (comerç independent)
- forta inversió en locals i decoració
- necessitat d'una gestió professionalitzada en especial en l'apartat de logística

La distribució de vestuari

El sistema de distribució dels articles de vestuari fins als anys 80 es pot considerar com de tipus clàssic, amb el predomini del detallista independent com a base del sistema, i coexistint amb les grans superfícies de venda, com grans magatzems i magatzems populars, establerts en les ciutats més importants.

També cal destacar el paper encara important dels majoristes. Aquesta intermediació dels majoristes s'explica per la dificultat de moltes empreses de fer arribar la seva xarxa de vendes als nombrosos detallistes de zones allunyades dels principals nuclis de població.

Aquest tipus d'estructura distributiva és comú al conjunt del sud d'Europa, Itàlia, Grècia i Portugal, mentre que en el centre i nord predominen unes estructures molt més concentrades i per tant, amb un menor nombre d'establiments.

A principi dels anys 80 la distribució de vestuari va començar un intens procés de canvi. Els seus continguts més importants són:

1. irrupció dels hipermercats
2. fort increment de les cadenes

3. manteniment dels grans magatzems
4. disminució dels detallistes independents
5. estabilitat de la venda informal

1. Irrupció dels hipermercats.

Aquestes formes comercials, basades en la distribució alimentària, han estat incorporant productes *non food* de consum habitual. La seva oferta es limita a articles molt concrets, de gamma mitjana i baixa i amb uns preus molt atractius.

2. Fort increment de les cadenes.

Aquest canal és un dels que ha experimentat un major creixement, tant quantitatiu com qualitatiu en relació amb els altres canals de distribució. Aquest canal es basa tant en les cadenes de botigues pròpies (tendes d'enssenya) com en les franquícies.

Les cadenes de botigues pròpies combinen els punts forts de la gran distribució (possibilitat de compres conjuntes, major capacitat financera i de gestió, etc.) amb una sèrie d'avantatges propis: organitzatiu flexible, posicionament en segments concrets del mercat, etc.

D'altra banda, les franquícies ofereixen uns avantatges com ara:

- oportunitat de transformar les *botigues tradicionals*, sobretot les situades en zones comercials
- oportunitat de combinar la capacitat de gestió del franquiciador amb la motivació i servei del petit comerciant (franquiciat)

3. Manteniment dels grans magatzems.

En el nostre cas, el paradigma de gran magatzem és El Corte Inglés. Malgrat, aquesta fórmula sembla haver-se esgotat el seu potencial de creixement a Europa i a Estat Units. Totes les previsions indiquen a Espanya un manteniment del seu pes en la distribució de vestuari.

4. Disminució dels detallistes independents

Fins ara, el detallista independent multimarca ha estat la base de la distribució d'articles de vestuari.

Actualment hi ha 11.500 establiments d'aquest tipus a Catalunya. L'ocupació mitja és d'1,5 persones i la superfície de venda de 75 m².

Moltes empreses d'aquest grup tenen una posició molt difícil atès l'augment de competència existent, i aniran evolucionant cap a formes organitzades de distribució o tancaran les seves portes. Les raons que més dificulten les activitats dels detallistes independents, especialment els més petits, són:

- Menor eficàcia en el procés de compres/subministraments deguda en gran part a la manca d'economia d'escala en aquest procés.
- La manca de professionalitat a tots els nivells, especialment dels venedors i de la gerència
- Tendència a la concentració urbana de les zones comercials, que pot deixar de costat a moltes botigues petites de barri.
- Manca d'especialització tant en relació amb el producte com en relació amb el consumidor.

Aquests avantatges podrien ser compensats amb un millor servei al client (tracte personalitzat) i amb l'oferta d'una gamma més àmplia d'articles.

Segons el CITYC, l'any 1999 els detallistes independents hauran perdut quasi 15 punts percentuals de participació en la distribució de vestuari, en referència al 1992.

Evolució dels canals de distribució d'articles de vestuari (en % de les vendes)

	1985	1992	Previsió 1999
Detallistes independents	66	57	43
Cadenes i franquícies	3	10	18
Grans magatzems	15	16	111
Hipermercats	2	5	14
Altres	14	12	9
Total	100	100	100

5. Estabilitat de la venda informal

La venda informal, especialment mercats no estables, venda ambulant, directa de fàbrica, etc. manté un pes important en certs articles: roba esportiva, peces d'interior i per a nens, etc.

Des del punt de vista del mercat de vestuari en general, sembla que aquestes formes tinguin tendència a perdre importància, ja que existeixen altres canals que poden oferir preus competitiu amb una major qualitat. Malgrat això, la situació d'estancament del consum fa molt favorable l'existència d'aquests canals que centren la seva competitivitat en el preu.

Conseqüències en la cadena tèxtil:

Els canvis esmentats en l'apartat anterior en referència a l'àmbit de la distribució tenen la seva corresponent influència sobre totes les empreses de la confecció i, darrera seu, sobre els agents que formen la cadena tèxtil: teixidors, acabadors, filadors, etc., fins als productors de fibres.

Els canvis principals són els següents:

- Reducció del nombre de clients

La reconversió dels detallistes independents (base de la distribució de vestuari) implica que el nombre de clients s'anirà reduint. Això, provoca dos efectes: el primer, un major poder negociador a favor del comprador, que pot imposar millor les seves condicions. En segon lloc, augmenta el risc comercial i financer dels confeccionistes ja que les seves vendes el concentren en un menor nombre de clients.

- Pèrdua de la definició del producte

El traspàs de poder de negociació a favor de la distribució i el seu millor coneixement del mercat implicaran que aquesta tendirà cada dia més a imposar el seu concepte de producte. Així, el confeccionista anirà perdent la decisió sobre aquesta important fase de la vida del producte, per la qual cosa es pot convertir en una simple empresa de fabricació que manufactura *allò* que li diuen els seus clients i de la manera que aquests ho volen.

- Canvis en l'estratègia comercial i de producte

La reducció de clients no serà només quantitativa, sinó especialment qualitativa. La distribució, obrant d'acord amb el que vol el consumidor, demanarà una major varietat d'articles, amb nous continguts de disseny/qualitat, i tot això a uns preus molt ajustats.

Tot això implicarà canvis importants en les estratègies comercials i de producte dels confeccionistes, per adaptar-se millor a aquella cosa que demana la distribució.

- Major competència estrangera

La distribució organitzada té una propensió a importar molt més alta que els detallistes independents, bàsicament pel seu poder de negociació i pel seu potencial organitzatiu i financer. Segons l'estudi Texco-KSA, la distribució organitzada participa en el 46 % de les vendes de *soft products* a Europa, però absorbeix els 2/3 de les importacions.

Això provocarà un augment dels productes importats, per la qual cosa es reduirà la demanda de la indústria a la vegada que es generarà una major competència en el mercat.

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

3. El sector de la piel

3. El sector de la pell a Catalunya

El sector de la pell a Catalunya

El sector de la pell a Catalunya representa l'1,3% del Producte Industrial amb una producció de 138.000 MPTA (1995), tanmateix, l'ocupació és de 7.200 persones, xifra que equival a l'1,2% de la indústria.

El sector de la pell comprèn una sèrie d'activitats manufactureres que tenen com a base el treball sobre aquest material: l'adoberia, el calçat, la marroquineria, la confecció en pell i la pelleteria. Cal destacar que les classificacions estadístiques no identifiquen cap d'aquestes activitats en concret, cosa que suposa una dificultat addicional a l'hora de quantificar-ne la importància.

La indústria de la pell a Catalunya. 1995

		% s/indústria
Empreses	670	-
Ocupació	7.200	1,2
Producció (MPTA)	137.950	-
Valor afegit (MPTA)	51.110	1,3
Exportacions (MPTA)	68.784	2,5

Font: Elaboració pròpia i IEC

El 1995 el sector català de la pell representava el 16 % del total espanyol en termes de producció, mentre que pel que fa a l'ocupació aquest percentatge era d'un 11 %.

Si es comparen aquestes xifres amb les del conjunt de l'Estat, es veu clarament que aquest sector és a Catalunya relativament més intensiu en capital, a causa de la major implantació de les activitats més automatitzades (adobats i confecció), en detriment d'altres amb un major component manual (calçat i marroquineria).

El sector català de la pell està format per unes 670 empreses. Es tracta d'un sector amb un clar predomini de pimes i petits tallers de caràcter familiar. En els darrers anys el sector ha patit una forta reestructuració; així, s'ha passat de prop de 1.000 establiments el 1990 als 670 que hi ha en l'actualitat.

Els subsectors de la pell. 1995

	Número empreses	Ocupació	Valor producció (en MPTA)
Adoberia	110	3.350	83.750
Calçat	45	550	8.250
Confecció en pell	75	1.000	18.500
Marroquineria	140	1.300	14.950
Pelleteria	300	1.000	12.500
Total	670	7.200	137.950

Font: Elaboració pròpia i IEC

Pel que fa al comerç exterior, el sector de la pell ha tingut tradicionalment una importància considerable en el conjunt de la indústria catalana. El 1995 les exportacions van representar quasi el 2,5 % de les vendes a l'exterior de la indústria de Catalunya, xifra que representa quasi el doble del pes que té aquesta activitat en el conjunt industrial (1,3 %). D'altra banda, les importacions no arriben a representar l'1 per cent de les adquisicions catalanes a l'exterior.

Un altre aspecte d'interès és l'esforç exportador, és a dir, la participació de les exportacions en la producció, que en els últims anys s'han situat al voltant del 45 %; aquest percentatge, però, presenta diferències significatives segons el subsector considerat. A grans trets, podem destacar la forta acció comercial a l'exterior de l'adoberia (60 % de la producció), enfront de la resta d'activitats de la pell, que orienten la seva producció bàsicament cap al mercat interior.

Comerç exterior del sector de la pell. 1995

	Exportacions	
	Catalunya (MPTA)	% s/total Espanya
Pells en brut	5.765	39
Pells adobades	46.564	64
Marroquineria	4.896	26
Confecció en pell	3.179	48
Calçat	6.638	3
Peces de pelleteria	393	39
Total	67.435	20

Font: IEC

Evolució de les exportacions del sector de la pell

	1990 (MPTA)	1995 (MPTA)	% variació
Pells en brut	1.916	5.765	>100
Pells adobades	27.435	46.564	+70
Marroquineria	2.170	4.896	>100
Confecció en pell	3.607	3.179	-12
Calçat	4.890	6.638	+36
Peces de pelleteria	627	393	-37
Total	40.645	67.435	+66

Font: IEC

Finalment, assenyalem alguns dels principals aspectes que caracteritzen aquesta indústria a Catalunya i que són comuns als diferents subsectors :

- Exceptuant algunes fases del subsector de l'adoberia, ens trobem davant d'activitats bastant manuals i, per tant, intensives en mà d'obra.
- El sector està constituït per pimes de caràcter familiar; tot i que hi ha importants empreses o grups d'empreses, les de més de 100 treballadors només representen el 2 % del total.
- Un últim aspecte que s'ha de tenir en compte és l'elevat grau de concentració geogràfica d'aquestes activitats en comarques o municipis, com poden ser Igualada o Vic.

La indústria de la pell i l'adoberia a la UE

La indústria de l'adoberia defineix la seva producció com el procés de tractament del cuir i de les pells crues per a la seva transformació en cuir semiacabat o acabat. La fabricació inclou, d'aquesta manera, empreses involucrades en l'adoberia, preparació, tintat i acabament de la matèria primera.

El subsector del calçat segueix sent el mercat més important per a la indústria de l'adoberia, ja que consumeix a prop del 40 % de la producció total de la UE. Tanmateix, s'observa en aquest segment una certa tendència a augmentar l'automatització i la constant millora en la productivitat, atesa sobretot la forta competència dels països menys desenvolupats els quals tenen l'avantatge que el cost de mà d'obra és més baix.

El subsector de manufactures de cuir (com carteres, bosses de mà i maletes) s'ha vist afectat pels mateixos reptes de la indústria del calçat, i suposa un 9 % del total de la producció de la UE.

El subsector de les peces de vestir i guants suposa el 20 % del consum del cuir, i ocupa la segona posició. Les tendències de la moda tendeixen a substituir cada vegada més el cuir per altres tipus de productes base com els tèxtils o els cuirs importats més barats.

La resta es distribueix bàsicament en la tapisseria (15 %) i altres usos industrials.

Característiques estructurals

Les empreses europees es caracteritzen per ser, generalment, de caràcter familiar. El 1995 aquest sector estava compost per unes 3.200 empreses petites i mitjanes, amb una mitjana aproximada de 16 treballadors en plantilla; destaquen com a més especials les empreses italianes, denominades també *microadoberies*, formades per 10 persones aproximadament.

Aquesta situació d'empresa familiar pot arribar a provocar un menor coneixement de la gestió i aplicació dels sistemes moderns de direcció, associat a un menor potencial financer. De tota manera, les empreses petites són més flexibles a l'hora d'adaptar-se als canvis del mercat i especialitzar-se.

Malgrat la petita dimensió de les indústries i el seu caràcter familiar, les fusions i adquisicions no són freqüents en el sector de l'adoberia, però s'observa un canvi en aquesta tendència propiciada per les noves exigències del mercat.

Una qüestió important al respecte és el de la protecció del medi ambient, que ha implicat la formació de consorcis i formalitzar acords de cooperació dins d'aquest sector per al tractament dels efluents contaminants i deixalles.

D'altra banda, també la cooperació entre empreses es dona en les fases de compra de matèries primeres, de producció i de distribució a fi d'agilitar-ne i rendibilitzar-ne el procés.

En un nivell més avançat de la cooperació, sorgeixen les integracions verticals per part, sobretot, de les indústries clients, principalment fabricants de calçat i mobles, amb l'objectiu d'obtenir cuir de la qualitat desitjable en uns terminis de temps curts i garantir així un preu final raonable dels seus productes.

UE: nombre d'adoberies

Països	Nombre empreses		% s/total 1995
	1990	1995	
Bèlgica	8	7	0,2
Dinamarca	n.d.	3	0,1
França	181	127	4,0
Alemanya	52	39	1,2
Grècia	158	150	4,7
Itàlia	2.700	2.400	75,5
Irlanda	n.d.	4	0,1
Països Baixos	25	15	0,5
Espanya	296	261	8,2
Portugal	129	119	3,7
Anglaterra	70	55	1,7
Total	3.619	3.180	100

Font: COTANCE. Confederation des Associations Nationales de Tanneurs et Megissiers de la CE

Geogràficament parlant, les adoberies europees es troben molt concentrades. Prop del 90 % estan situades en els països del sud d'Europa. Itàlia ja en concentra el 75 %, amb 2.400 establiments (segons les dades s'ha registrat una disminució del 10 % respecte al 1990).

Espanya se situa en segona posició, però molt més lluny, amb el 8,2 % de les empreses totals d'adoberia de la UE: concretament 261 punts d'elaboració d'adobs; es registra una reducció del 12 % respecte a 1990, un descens molt semblant al d'Itàlia. Aquestes adoberies, tant espanyoles com italianes, estan generalment situades a llarg de la costa mediterrània (València, Catalunya, Toscana i Campanya).

Quant al nombre de treballadors ocupats en la indústria de l'adoberia comunitària, les dades de 1995 donen un total de 49.450 persones, amb un descens del 21 % respecte a 1990.

UE: Ocupació en la indústria de l'adoberia

Països	Nombre treballadors		% s/total 1995	95/90 (%)
	1990	1995		
Bèlgica	500	459	1,0	-8,0
Dinamarca	n.d.	200	0,4	-
França	5.247	3.200	6,5	-39,0
Alemanya	5.221	3.200	6,5	-39,0
Grècia	1.450	1.300	2,6	-10,0
Itàlia	29.000	25.000	50,5	-14,0
Irlanda	n.d.	300	0,6	-
Països Baixos	700	530	1,1	-24,0
Espanya	10.800	7.960	16,1	-26,0
Portugal	6.000	3.600	7,3	-40,0
Anglaterra	4.000	3.700	7,5	-8,0
Total	62.918	49.455	100	-21,4

Font: COTANCE. Confederation des Associations Nationales de Tanneurs et Megissiers de la CE

El nombre de treballadors està també concentrat en aquells països del sud d'Europa, principalment a Itàlia amb un 50 % del total de la força de treball de la UE (25.000 treballadors) i a Espanya amb un 20 % del total (8.000 treballadors).

L'evolució de la població activa d'aquest sector ha estat decreixent, en línia amb la tendència iniciada el 1960, suposant ara, els 3/4 de la força de treball existent en aquella data. Les causes d'aquesta evolució han incidit en la totalitat dels àmbits del procés d'elaboració de les pells i són, generalment, de caràcter extern: relocalització de les indústries d'adoberia en països menys desenvolupats i la reticència de l'actual població activa a incorporar-se al sector ateses les condicions poc confortables en les quals els treballadors han de desenvolupar les activitats de l'adobament.

Pel que fa al volum de negoci de la indústria comunitària de l'adoberia, el 1995 s'arriba a la xifra total de 8.284 milions d'ecus (1,3 bilions de PTA).

La variació, en termes relatius, no pot ser comparada a la de l'any anterior, ja que el 1990 no es disposaven les dades d'Alemanya, Portugal, Irlanda i Dinamarca.

Itàlia presenta quasi el 65% del volum de negoci total de la UE. D'aquesta manera, el lideratge d'aquest país queda novament palès.

Espanya, com a segon productor comunitari, segueix allunyant-se de la posició que ha marcat Itàlia. El volum de negoci del nostre país representa el 12 % del total comunitari i està situat en els 1.000 milions d'ecus.

Si bé en tots els països s'observa una davallada de la producció, caldria destacar especialment la de França (amb una disminució del 36 %), Espanya (-20 %) i el Regne Unit (-20%).

UE: Volum de negoci (milions ECU i %)

Països	Volum negoci		
	1990	1995	%
Bèlgica	41,8	66,0	0,8
Dinamarca	n.d.	27,0	0,3
França	575,8	370,0	4,5
Alemanya	n.d.	446,0	5,4
Grècia	110,0	80,0	1,0
Itàlia	4.651,9	5.368,0	64,8
Irlanda	n.d.	95,0	1,1
Holanda	109,2	103,0	1,2
Espanya	1.265,7	1.020,0	12,3
Portugal	n.d.	224,0	2,7
Anglaterra	606,7	485,0	5,8
Total	7.361,0	8.284,0	100

Font: COTANCE. Confederation des Associations Nationales de Tanneurs et Megissiers de la CE

Posició competitiva del sector a Europa

La indústria de l'adoberia a Europa té una gran tradició; la constant modernització i la combinació de la seva experiència amb els nous processos tecnològics han fet d'aquest sector una indústria altament perfeccionada, que ha aprofitat al màxim les tendències del disseny i de la moda.

Enfront de la important competència que prové dels països en vies de desenvolupament, els adobadors són conscients de la necessitat d'afrontar unes determinades deficiències estructurals, com són:

- Baixa capacitat financera.
- Vulnerabilitat de les fluctuacions dels preus. Les disponibilitats de les matèries primeres es troben constantment sota pressió a mesura que els països en vies de desenvolupament imposen restriccions a l'exportació. Al voltant de la meitat de les reserves mundials de matèries primeres (bovins) és subjecta a proteccionisme.

Amb la pell de be també existeixen mesures restrictives que engloben a prop del 22 % de la seva producció. Els països llatinoamericans, la major part dels països del sud-est Asiàtic i alguns estats africans es veuen afectats per l'aplicació d'aquest tipus de política.

Com que el preu de les matèries primeres representa aproximadament el 50 % dels costos de producció, les adoberies són vulnerables a les fluctuacions dels preus, els quals poden variar considerablement.

- Petita dimensió de les unitats de producció.
- La producció no pot planificar; ha d'ajustar-se a les tendències de la moda, la qual cosa implica disposar d'una estructura productiva cada dia més flexible.
- Contínua migració de les indústries a països en desenvolupament amb uns menors costos laborals i oferta abundant de matèries primeres (pells).
- Existeixen certs països extracomunitaris que gaudeixen d'una legislació mediambiental mínima, ja que les seves lleis no els obliguen a les costoses inversions que realitzen els països integrats a la UE per satisfer les exigències legals.

L'esforç actual de les adoberies europees per evitar la seva progressiva pèrdua de mercat consisteix a diferenciar la seva producció de cuir d'alta qualitat i disseny d'aquella que prové de tercers països.

Tanmateix, els elevats costos de transport i la necessitat d'uns terminis de lliurament cada vegada més reduïts, continuen donant als productors de la UE un avantatge relatiu.

Els efectes dels acords del GATT

Els recents acords en el si del GATT i el seu efecte sobre el mercat de la pell es poden resumir així :

- Matèries primeres: Liberalització del mercat mundial de les pells en brut i piquelada.
- Pells adobades i semielaborades: Reducció dels aranzels aplicats a les pells adobades i a les semielaborades (*wet-blue* i *crust*). Supressió dels obstacles no aranzelaris que afecten el comerç mundial de pells adobades i semielaborades. Prohibició de subvencionar l'exportació de pells adobades i semielaborades (pràctica utilitzada per alguns països en vies de desenvolupament).

En termes generals, l'impacte més significatiu dels acords del GATT sobre el sector de la pell és el de la possibilitat d'accedir a nous mercats de pells en brut, que fins ara eren restringits, i de pells adobades.

Quant a la regulació del Sistema Preferències Generalitzades, el nou sistema revisat estarà en vigor des de l'1 de gener de 1995 fins al 31 de desembre de 1998. Les quotes i els sostres del règim anterior són reemplaçades per un sistema d'aranzels preferencials, segons països i productes específics, d'acord amb la seva sensibilitat i especialització.

Tots els productes es qualifiquen segons la seva *sensibilitat*, amb aranzels preferencials: del 85 % sobre l'aranzel aplicable en vigor, per als productes *molt sensibles* com tèxtils i peces de vestir; del 70 % per a productes *sensibles* com calçat i adobs; del 35 % per als *semisensibles* i del 0 % (o sigui, sense aranzel) per als productes considerats *no sensibles*.

La indústria de l'adoberia a Espanya

Situació general

Després d'un període de forta expansió, i d'una estabilització de la producció el 1989, el pas a la dècada dels noranta va suposar per a Espanya i a escala mundial l'entrada en una important recessió.

Ateses les específiques característiques que defineixen al mercat espanyol, aquesta crisi va provocar un descens més notori de la producció espanyola que a la resta dels països a causa, especialment, dels factors següents:

- Un excés d'oferta, conseqüència dels augments de producció que van tenir lloc en els anys anteriors.
- Una forta disminució de la demanda d'alguns articles del sector, especialment els destinats a la confecció.
- Pràctica de polítiques comercials deslleials per part de tercers països, com ara subvencions a l'explotació de pell en brut o sotmesa a una primera transformació, que han agreujat la competència internacional.
- L'escassa producció de matèries primeres ha obligat les indústries espanyoles a anar a subministrar-se al mercat internacional de lliure competència, on els preus són un 40 % més alts que els que regeixen en els mercats tancats dels països en vies de desenvolupament.
- Augment dels costos ecològics derivats de l'adequació dels processos de producció a la normativa vigent.

Evolució del sector de l'adoberia a Espanya en pes (1990 = 100)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Producció	100	91	83	83	88	90
Importacions	100	115	127	131	174	169
Exportacions	100	111	103	146	159	160

Font: CEC. Dades en unitats físiques

A partir de 1992, la devaluació de la pesseta ha impulsat un fort creixement de les exportacions; aquest fet, unit a una millor situació del mercat interior, ha permès augmentar la producció, si bé encara ens trobem per sota del nivell inicial del 1990.

La producció total d'adoberies a Espanya durant 1995 va ser a prop de 161.000 MPTA que, en termes físics, suposa 48.500 milers de m² i 6.000 t de sola. Amb aquestes dades s'obté que el cost unitari de producció va ser de 3.320 PTA/m² (el 1990 aquest cost unitari va ser de 3.072,- PTA/m²).

Es pot observar la importància que segueix tenint la pell de vaquí, que suposa el 55 % de la producció total en unitats físiques (m²). Aquest tipus de pell ha mantingut una tendència de creixement estable en els darrers anys i la producció al 1995 se situa per sobre del nivell assolit el 1985.

Per a la resta de pells, la producció de 1995 ha experimentat una forta disminució sobre els nivells de 1985.

També en tots els casos la producció de 1995 es manté per sota de la de 1990, excepte en el cas de la doble faç.

Producció espanyola d'adobs (dades en milions de m², excepte sola)

	1985	1990	1995
Vaquí	22,6	25,9	26,5
Oví	18,0	19,4	14,2
Cabrum	6,5	3,5	2,8
Doble faç	5,1	3,7	3,9
Porquí	n.d.	1,2	1,1
Sola (milers t)	13,6	7,5	6,0
Total milions de m ²	52,2	53,8	48,5

Font: CEC

Comerç exterior

Les importacions des de la nostra entrada a la UE, han seguit una tendència creixent deguda a la reducció de protecció aranzelària, que va arribar a un màxim el 1992 amb 27.894 MPTA, quatre vegades el nivell de 1985.

El 1993, com a conseqüència de la crisi del mercat i la devaluació de la pesseta, es van reduir un 7,6 %. La recuperació de l'activitat i les alces de preus van fer créixer el valor de les importacions, i es van assolir nous rècords històrics el 1994/1995.

Per tipus, el vaquí és el comerç més important, seguit del porquí i altres pells; menys elevades són les compres exteriors de pells ovines (incloent-hi la doble faç), donada l'oferta interior existent.

Espanya: Comerç exterior de la pell (MPTA)

Importacions						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pell grossa	15.327	16.685	18.417	16.643	25.177	26.052
Pells d'oví	1.310	1.257	1.253	826	1.207	1.606
Doble faç	1.088	688	804	940	908	1.390
Caprí	2.778	3.473	3.683	3.325	4.772	6.525
Porquí i altres	4.956	4.106	3.740	4.042	7.188	6.871
Total	25.459	26.209	27.894	25.776	39.252	42.444
Exportacions						
	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Pell grossa	5.899	5.523	6.827	8.874	14.452	15.242
Pells d'oví	8.746	7.815	7.767	12.572	16.624	18.506
Doble faç	21.041	21.479	21.913	22.937	29.757	28.965
Caprí	2.338	1.854	2.002	2.385	2.417	1.782
Porquí i altres	572	324	423	924	1.089	966
Total	38.596	36.995	38.932	47.692	64.339	65.461

Les exportacions han seguit una trajectòria contrària a les importacions. Així, després d'un màxim el 1987, les vendes a l'exterior s'han anat reduint fins arribar a un mínim el 1991. El canvi del valor de la pesseta ha fet recuperar l'activitat exterior, i l'any 1994 s'ha arribat a superar l'anterior rècord de l'any 1987.

Per tipus destaquen les vendes exteriors de pells doble faç amb el 45 % del total, seguides de les d'oví i vaquí.

El principal subministrador al mercat espanyol és Itàlia amb quasi la meitat de les compres exteriors, seguida a molta distància de l'Índia, Taiwan (gran subministrador de pells de porcí), França, Pakistan i Bangladesh.

Quant a les exportacions, els principals clients el 1995 han estat: Corea del Sud i Itàlia, que representen més de la meitat de les exportacions, especialment de doble faç. Els segueixen els països comunitaris com França, Alemanya i Portugal.

Principals subministradors de pells adobades (MPTA). 1995

	Importacions	%
Itàlia	19.479	45,8
Índia	4.748	11,2
Taiwan	2.926	6,9
França	2.239	5,3
Pakistan	2.127	5,0
Bangladesh	1.524	3,6
Altres < 3 %	9.401	22,1
Total	42.444	100

Font: CEC.

Principals clients de pells adobades (MPTA). 1995

	Exportacions	%
Corea del Sud	22.077	33,7
Itàlia	12.536	19,1
França	6.422	9,8
Alemanya	4.302	6,6
Portugal	4.083	6,2
Hong Kong	3.452	5,3
Usa	3.295	5,0
Altres < 3 %	9.294	14,2
Total	65.461	100
Font: CEC		

La balança comercial ha estat sempre excedent si bé amb diferències segons el període considerat. Així, el saldo comercial presenta un superàvit de 13.137 l'any 1990 i de 23.000 MPTA el 1995.

L'adoberia a Catalunya

El subsector de l'adoberia és la principal activitat de la pell a Catalunya, ja que aporta la meitat del valor afegit sectorial. Aquesta participació ha anat oscil·lant en els darrers anys a conseqüència del creixement relatiu d'altres especialitats, com la confecció.

Dins del conjunt d'Espanya, l'adoberia catalana té una posició hegemònica, ja que representa la meitat del valor afegit subsectorial; tanmateix, en els darrers anys la seva participació s'ha reduït, a causa, sobretot de la dinàmica d'altres zones afavorides per uns costos laborals inferiors i pel procés de crisi dels anys 90, que ha colpit amb força a Catalunya i ha provocat el tancament d'algunes empreses importants i una intensa reorganització de les activitats fabrils de moltes d'altres.

Al 1995 l'ocupació d'aquest subsector a Catalunya era d'uns 3.350 treballadors, la qual cosa representa el 42 % del total estatal. L'evolució de l'ocupació els últims deu anys ha seguit una tendència a la baixa semblant a la dels principals països comunitaris, com a conseqüència de l'accelerat procés de tecnificació que ha fet reduir les necessitats de treball per unitat produïda.

A Catalunya hi ha unes 110 empreses dedicades a l'adob de pell, que tenen de mitjana 30 treballadors. Dins el sector de la pell aquesta és l'activitat que té més treballadors de mitjana. D'aquests establiments, un 35 % es dediquen prioritàriament a l'adob de *pell grossa* (boví), un 50 % s'han especialitzat en l'adob de *pell petita* (oví i cabrum), i les que practiquen l'adob d'altres tipus de pell (porcí, rèptils, etc.) o subproductes de la pell (serratge), que representen l'altre 15 %. La necessitat d'una maquinària diferent en cadascun d'aquests segments fa que la majoria de les empreses es dediquin a un sol tipus de pell.

En aquest subsector hi ha hagut tradicionalment un clar predomini de les empreses familiars, sobretot de les de dimensió mitjana i petita. L'any 1995 un 49 % de les empreses tenia menys de 20 treballadors. Convé destacar que en els últims anys aquesta característica s'ha anat orientant cap a unitats operatives més grans; així, han desaparegut un gran nombre de petites unitats i ha augmentat la importància de les de dimensió mitjana.

El subsector de l'adoberia a Catalunya. 1995

Producció	83.750 MPTA
Ocupació	3.350 Treballadors
Nombre d'empreses	110
Catalunya/Espanya (ocupació)	42
Adobats/sector pell (VAB)	55
Importacions	16.425 MPTA
Exportacions	46.564 MPTA
Font: Elaboració pròpia i IEC	

Dimensió de les empreses d'adoberia en %

Dimensió	nombre d'empreses	ocupació
D'1 a 10 treballadors	45	9
11 a 20	20	10
21 a 50	21	20
51 a 100	9	21
> 100	5	40
Total	100	100

Font: Elaboració pròpia amb dades del Directori del CEC 1993

En aquesta activitat també és important la presència d'un nombre reduït de grups empresarials i d'empreses individuals d'una certa dimensió. Algunes d'aquestes societats ocupen les posicions capdavanteres no tan sols en l'àmbit català i espanyol sinó també, en alguns casos, a escala mundial. Es tracta dels grups Colomer Munmany, S. A., Genís i Rius i de l'empresa Curtidos Codina, S. A., especialitzats en l'adob de *pell petita*. Una de les diferències més significatives d'aquestes empreses, amb relació a la majoria de pimes del subsector, és l'estratègia productiva i comercial, que posa molt èmfasi en la internacionalització de les seves activitats.

La dimensió mitjana de les empreses varia molt segons l'activitat que desenvolupen. En una primera aproximació, és pot establir una classificació a partir de dos criteris:

- Segons les fases del procés que es duen a terme, i en particular, si es realitza el procés en la seva totalitat o només de manera parcial.
- En funció del segment d'especialització.

Classificació segons el procés

En aquest cas podem distingir quatre tipus d'empreses: a) les que realitzen tot el procés; b) les que tan sols realitzen la fase de ribera i comercialitzen pells semielaborades; c) les que l'inicien amb la fase d'adob, a partir de pells semielaborades; d) les que tan sols realitzen la fase final dels acabats.

Pel que fa a les empreses catalanes, la gran majoria s'inclouen en els grups a i b.

Gairebé totes les empreses de Catalunya realitzen la fase de ribera, i un percentatge molt elevat finalitza el procés productiu amb la fase dels acabats.

Aquesta situació és diferent a d'altres zones de l'Estat, on hi ha un major nombre d'empreses que inicien el procés d'adobament a partir de pells semielaborades o que només es dediquen a realitzar les últimes operacions (acabats). Evidentment, la dimensió de les empreses incloses en els grups c i d és més reduïda, amb una dimensió mitjana inferior als 10 treballadors.

Un altre aspecte important és que les empreses que realitzen el procés complet tenen l'important avantatge de controlar la qualitat dels productes des de l'inici de la fabricació, mentre que la resta treballa amb pells semielaborades estàndards (moltes vegades importades de països en procés de desenvolupament, i d'una menor qualitat). Això fa que, generalment, el nivell de qualitat de les empreses que realitzen el procés complet sigui també més elevat.

Classificació segons l'especialització

A partir d'aquest criteri podem distingir dos tipus d'especialització:

- segons el tipus de pell tractada
- segons l'ús final de l'adob

Segons les dades del Directori del CEC per a Catalunya, aproximadament un 30 % de les empreses es dediquen a la pell grossa i un percentatge semblant a la pell ovina. Amb relació al conjunt espanyol destaca la forta especialització de les empreses catalanes en el tractament d'altres pells (porcí, pelleteria) i en les ovines, especialitzats que superen en importància relativa els dos terços del total d'Espanya.

Especialització de les adoberies (1)

	Nombre d'empreses	%	% s/Espanya
Pell bovina	55	31	57
Pell ovina	53	30	64
Altres pells	37	21	74
Serratges	20	11	51
Altres	10	6	55
Total	175	100	61

Font: Directori del C.E.C. - 1993

(1) El nombre d'empreses del quadre supera les 120 existents, donat que una empresa pot tractar diversos tipus de pells.

Segons els productes realitzats i el seu ús final, les empreses d'adoberia a Catalunya dediquen la seva producció a:

Calçat	34 %
Confecció i pelleteria	28 %
Marroquineria	27 %
Tapisseria	2 %
Altres	8 %

Productes de les adoberies catalanes

Productes:	Nombre de productes	%
Empenyes	49	19
Folres	16	6
Sola	23	9
Bosses	38	15
Pelleteria	6	2
Confecció ant i napa	36	14
Confecció doble faç	17	6
Guants	17	6
Tapisseria	6	2
Cinturons	32	12
Altres	20	8
Total	260	100

Font: Directori del CEC 1993

NOTA: El nombre d'empreses supera el de l'anterior quadre, donat que una empresa pot tenir diverses especialitats.

Comerç exterior

L'adoberia a Catalunya és un dels grans sectors exportadors, ja que aporta un 2% a l'exportació industrial, percentatge molt per sobre del seu pes sobre el Producte Industrial (0,8%). Aquesta posició exterior queda també reflectida en el tradicional superàvit de la balança comercial que el 1995 ha arribat als 30.000 MPTA.

Per tipus d'articles les exportacions es centren en la pell petita, especialment en la doble faç i la de bé, ja que ambdues representen els 3/4 del total.

La capacitat exportadora de les empreses catalanes també queda reflectida en el percentatge que representen sobre el total espanyol, que el 1995 ha estat a prop del 60 %, i destaca el fort pes de les exportacions catalanes de pell petita (ovi i doble faç).

Comerç exterior de l'adoberia a Catalunya (MPTA)

	Exportacions	Importacions
1990	27.525	12.809
1991	27.689	11.989
1992	29.544	11.467
1993	36.066	8.818
1994	43.897	15.820
1995	46.564	16.425

Font: I.E.C.

Exportacions de pells adobades per tipus

	1990		1994	
	MPTA	%	MPTA	%
Pell grossa	1.710	6	5.270	11
Pells d'oví	10.606	38	17.790	38
Altres pells	1.266	4	1.365	3
Doble faç	11.239	41	16.200	35
Pells acabats especials	983	4	2.173	5
Pells per a pelleteria	1.420	5	3.319	7
Altres	301	1	448	1
Total	27.525	100	46.564	100

Font: Elaboració pròpia amb dades IEC

Principals empreses exportadores (MPTA)

Boví	2.367
Vivapel, S. A.	1.079
Fontanellas y Martí, S. A.	431
Tenería Moderna Franco-Española, S. A.	384
Curtidos la Doma, S. A.	276
Oví	10.427
Grup Colomer	3.031
Curtidos Codina	1.651
Tipel, S. A.	854
Máximo Mor	823
Curtidos la Doma, S. A.	729
Genis y Rius, S. A.	588
Pells d'altres animals	780
Vicpel, S. A.	301
Curtidos Gómez Cuenca, S. A.	100
Pyton, S. A.	90
Altres	1.734
Vidal Bosch, S. A.	928
Vivapel, S. A.	396
Lefa, S. A.	246
Per a pelleteria (1)	13.238
Comercial Ítalo-española, S. A.	3.884
Tipel, S. A.	2.092
Curtidos la Doma, S. A.	1.018
Antel, S. A.	1.335
Oberon Hispano Piel, S. A.	1.143
Colomer Munmany, S. A.	977
Acabados del Vallès, S. A.	873
Tenería de Caldas, S. A.	885

Font: CENSO DE EXPORTADORES d'ICEX - 1993

(1) Cap./43 (Inclou pells doble faç).

Confecció en pell

L'activitat de la confecció en pell té una llarga tradició a Catalunya, afavorida per la proximitat d'una indústria d'adoberia molt important. La seva estructura és bàsicament de pimes, si bé cal distingir entre unes empreses capdavanteres, amb una presència important en el mercat tant intern com d'exportació, i la resta, dedicades bàsicament a abastar a mercats locals amb peces de nivell mitjà.

A més, cal referir-se a l'existència de petits tallers artesanals que treballen en règim de subcontractació per a les empreses dels grups anteriors i per altres de fora de Catalunya (Aragó, València, etc.).

Les comarques de major implantació són el Vallès Oriental, amb el nucli de Sant Celoni i el Barcelonès, especialment Barcelona, Badalona i Santa Coloma.

Actualment, hi ha unes 75 empreses dedicades a la confecció de pell i 1.000 treballadors, cosa que representa una important disminució sobre les xifres existents el 1990.

Aquesta reducció és deguda a una sèrie de factors:

- En primer lloc, la demanda de peces de pell és molt cíclica per causa de les tendències de la moda i des de 1990 la mateixa ha patit una forta davallada. A més, el preu elevat de les peces de pell unit a unes temperatures altes no han afavorit l'ús de la pell.
- L'entrada de productes importants a preus baixos, que ha fet perdre una part important del mercat, especialment en els segments baixos i mitjans.
- L'excés d'oferta existent per a la forta expansió de la segona meitat dels anys 80. En aquell moment, van néixer moltes empreses d'aquesta especialitat que després no han pogut mantenir-se en el mercat.

La crisi ha incidit sobretot sobre les petites empreses i els tallers artesanals, ja que estan més afectades per la competència de les importacions; però també han desaparegut algunes empreses importants.

En termes de producció, la reducció no ha estat tan intensa; tanmateix cal tenir en compte també la dificultat de conèixer exactament les dades sobre aquesta activitat, ja que una part de la mateixa està fora dels canals habituals i en molts casos és complementària de la confecció de peces de vestir en general.

El subsector de la confecció de pell a Catalunya. 1995

Producció	18.500 MPTA
Ocupació	1.000 Treballadors
Nombre d'empreses	75
Catalunya/Espanya (ocupació)	40 %
Confecció pell/sector pell (VAB)	25 %
Importacions	2.153 MPTA
Exportacions	3.179 MPTA
Font: Elaboració pròpia i IEC	

La confecció catalana en pell ha estat tradicionalment molt ben acceptada en els mercats internacionals pel seu nivell de qualitat, per la qual cosa el subsector ha mantingut una vessant exportadora molt important. Nogensmenys, l'entrada en la UE va trastocar l'excedent comercial existent al provocar l'entrada de productes de països amb mà d'obra barata. Així, els principals proveïdors el 1995 han estat el Marroc, la Xina, Pakistan i l'Índia. Itàlia és un important subministrador d'articles de gamma alta.

Comerç exterior de la confecció en pell (MPTA)

	Exportacions	Importacions
1990	3.342	1.543
1991	2.340	2.002
1992	2.075	2.265
1993	2.614	1.545
1994	3.185	1.520
1995	3.179	2.153
Font: IEC		

El Japó és el mercat més important per a la confecció en pell, ja que representa gairebé un terç del total de les exportacions; a més distància el segueixen Portugal, Hong Kong i França. Les exportacions catalanes representen el seixanta per cent del total espanyol.

Principals empreses exportadores

Empresa	Localització	Exportacions (MPTA)
G. De Punto Torras, S. A.	Caldes de Montbui	866
Burberrys Spain, S. A. E.	Barcelona	223
Accensi y Cia., S. A.	Vilassar de Mar	193
Ricards Pells, S. A.	Barcelona	178
Gerome, S. A.	Barcelona	129
Creaciones Artpril, S. A.	Sant Celoni	89
Deubó, S. A.	Sant Celoni	74
Confecciones Cuni, S. A.	Barcelona	64

Font: CENSO DE EXPORTADORES d'ICEX 1993

Marroquineria

La marroquineria és una activitat d'origens artesanals i al llarg del temps han mantingut una estructura de petites unitats de producció de tipus familiar (ja que les empreses grans són l'excepció) donat que la dimensió mitjana se situa en 9 treballadors per empresa.

Els productes d'aquesta especialitat són molt variats: complements de vestir (cinturons, bosses de mà, carteres), articles de viatge (bosses, maletes) i petits objectes (clauers, portamonedes, etc.). També cal incloure-hi la fabricació de motxilles tant d'escolars com de muntanya.

A Catalunya, si bé hi ha oferta de tots els productes, hi ha una especialització en articles de viatge, bosses de mà i motxilles.

L'activitat de marroquineria compta amb 140 empreses i una ocupació de 1.300 persones, dades que indiquen una baixa sobre els nivells de l'any 1990. El valor de la producció s'estima a prop dels 15.000 MPTA.

Les empreses més importants (amb facturació major de 500 MPTA) són: S.C.T.A. Louis Vuitton, de capital francès majoritari, ROISE (Hospitalet) i RODAMILANS (Lleida).

El comerç exterior del subsector és, generalment, poc actiu, ja que les empreses es dediquen de manera majoritària al mercat interior; solament algunes empreses tenen una activitat exportadora important, com és el cas de S.C.T.A. Louis Vuitton (articles de butxaca) que representa el 60 % del total d'exportacions catalanes.

L'exportació catalana representa, a la seva vegada, aproximadament un terç del total espanyol.

Els principals clients són els Estats Units i el Japó, mentre que les importacions vénen d'Itàlia (gamma alta) i de l'Orient Llunyà (la Xina, Taiwan, Hong Kong) amb productes molt competitius en preu, cosa que ha provocat un dèficit elevat en la balança comercial.

El subsector de la marroquineria a Catalunya 1995

Producció	14.950 MPTA
Ocupació	1.300 Treballadors
Nombre d'empreses	140
Catalunya/Espanya (ocupació)	15 %
Confecció pell/sector pell (VAB)	13 %
Importacions	8.263 MPTA
Exportacions	4.896 MPTA

Font: Elaboració pròpia i IEC

Principals empreses exportadores

Empresa	Localització	Exportacions (MPTA)
S.C.T.A. Louis Vuitton	Barberà del Vallès	1.117
Enrique Loewe Knappe, Sa.	Barcelona	103
Busquets Gruart, S. A.	Sabadell	103
Adllo, S. L.	Badalona	125

Font: CENSO DE EXPORTADORES d'ICEX 1993

Calçat

El subsector del calçat té molt poc pes dins l'estructura industrial de Catalunya, ja que compta solament amb 45 empreses que donen ocupació a unes 500 persones.

El subsector presenta una estructura dual, ja que està format per unes poques grans empreses i diversos petits tallers artesanals. Les grans empreses es caracteritzen per una presència important en el mercat fonamentada en estratègies de diferenciació de producte: Castañer (espadenyes), PIELSA (sabates per a temps lleure), Berneda (sabates d'esport).

Aquestes empreses treballen subcontractant diverses fases de la seva producció, sobretot als tallers artesans d'altres zones d'Espanya.

Els tallers artesanals a Catalunya són de tipus familiars i de reduïdes dimensions i es dediquen a determinades especialitats que distribueixen en el mercat català.

Juntament amb el sector industrial, existeixen nombroses empreses de tipus comercial que aprofiten l'abundància de l'oferta de subcontractació existent per oferir al millor preu productes al mercat sense comptar amb una estructura industrial pròpia. La importància d'aquest grup queda reflectida en les xifres d'exportació catalanes de calçat que el 1995 han superat els 6.600 MPTA.

La major part de les exportacions catalanes es dirigeix als països de la UE, principalment a Alemanya, però també a França, Itàlia i el Regne Unit. D'altra banda, l'origen de les importacions varia segons el tipus d'article considerat. Els productes de la gamma baixa provenen en gran part de Corea del Sud, la Xina i Taiwan, mentre que els que incorporen més qualitat i disseny s'importen principalment d'Itàlia.

El subsector del calçat a Catalunya. 1995

Producció	8.250 MPTA
Ocupació	550 treballadors
Nombre d'empreses	45
Catalunya/Espanya (ocupació)	1,2 %
Calçat/sector pell (VAB)	6,8 %
Importacions	10.897 MPTA
Exportacions	6.638 MPTA

Font: Elaboració pròpia i IEC

L'evolució recent de la indústria del calçat ve marcada sobretot per la greu crisi del mercat interior que ha estat compensada, en part, pel bon comportament de les exportacions a partir de 1993.

La producció de calçat a Catalunya ha experimentat una forta davallada, i això ha provocat la reducció de l'ocupació del sector i la crisi de diverses empreses, com el cas de la suspensió de pagaments de Castañer (Banyoles) i la reestructuració de PIELSA.

En l'àmbit espanyol, el consum el 1995 se situa en 107 milions de parells, que representa un 30 % per sota del nivell de consum assolit el 1992. Aquesta davallada s'ha compensat en part gràcies a les exportacions, que el 1995 han arribat a un rècord de 132 milions de parells, la qual cosa representa un 70 % de la producció interna. Tot plegat dóna idea de la importància del mercat exterior per al desenvolupament d'aquests subsectors. De tota manera, la producció de les empreses catalanes encara es dirigeix de manera prioritària a cobrir la demanda del mercat interior.

Pelleteria

La pelleteria és més propera a l'artesania que a la indústria, ja que es tracta d'una activitat molt manual, que depèn de l'habilitat del treballador que produeix peça a peça. Això fa que el subsector s'estructuri en petites unitats productives especialitzades en una sola fase del procés, generalment el muntatge, i que treballen en règim de subcontractació.

Com passa a la confecció de pell, moltes empreses a més de fabricar tenen tenda oberta al públic per distribuir els seus productes i altres d'aliens que comercialitzen.

El subsector està format per unes 300 empreses, la majoria de tipus familiar i de dimensions reduïdes. El valor de la producció és de 12.500 milions de pessetes el 1995, cosa que representa un 30 % del total espanyol. Solament una empresa té una facturació rellevant (> 1.000 milions) a molta distància de la resta d'empreses.

El subsector de la pelleteria a Catalunya. 1995

Producció	12.500 MPTA
Ocupació	1.000 Treballadors
Nombre d'empreses	300
Catalunya/Espanya (ocupació)	30 %
Pelleteria/sector pell (VAB)	11 %
Importacions	1.457 MPTA
Exportacions	660 MPTA
Font: Elaboració pròpia i IEC	

Evolució recent

El subsector ha sofert una forta davallada des de 1990; així, el cens d'empreses s'ha reduït un 30 % i l'ocupació en un 40 %. Les causes d'aquesta evolució són diverses:

- Les tendències del vestir femení cap articles menys luxosos i més senzills per portar; això fet canviar l'estil dels dissenys i la seva adaptació a altres camps d'utilització, com és el lleure.
- La influència de les idees ecològiques contràries al sacrifici d'animals per utilitzar la seva pell (malgrat que la majoria de pells provenen de granges regulades, que no afecten el medi-ambient i que no utilitzen mitjans cruels pel sacrifici dels animals).
- Les condicions climatològiques dels últims temps, que amb la suavització de les temperatures d'hivern ha fet reduir l'ús dels vestits de pell.
- Les importacions tradicionalment no han tingut un pes específic important en el mercat, si bé han anat incrementant a partir de 1990, de tal manera que la balança comercial ha esdevingut negativa. L'abundància de pells en el mercat mundial ha fet reduir els preus finals dels articles, la qual cosa s'ha traduït en un augment de la competència internacional, especialment per part de països de mà d'obra barata.

Comerç exterior de la pelleteria (MPTA)

	Exportacions	Importacions
1990	627	859
1991	468	2.734
1992	507	2.043
1993	578	1.820
1994	660	1.457
1995	393	771

Font: Elaboració pròpia i IEC

- Els canvis en la distribució també han afectat l'activitat industrial. L'estructura comercial és basava en petites botigues on el client podia demanar un disseny molt adaptat a les seves peticions. L'entrada dels grans magatzems en la distribució amb productes molt competitius en preu, si bé ha difós l'ús dels articles en pell, ha provocat el tancament de diverses pelletteries que fabricaven els propis articles. Aquesta ha estat, indirectament, la causa de majors importacions.

La majoria d'empreses es dediquen a la comercialització en el mercat interior i, per tant, són molt poques les que tenen una activitat exportadora continuada. Les exportacions, el 1994, van arribar als 660 MPTA, dades que representen el 55 % del total espanyol.

Principals empreses exportadores

Empresa	Localització	Exportacions (MPTA)
José Gómez Benet, S. A.	Barcelona	132
Imperio del Antílope Export, Sl. (*)	St. Feliu L.	119
Accensi y Cia., S. A. (*)	Vilassar de Mar	108
Yelderies Piel, S. A.	Terrassa	27

(*) : També és present en el segment de la confecció en pell.

Font: CENSO DE EXPORTADORES de l'ICEX 1993

ISBN 84-393-4363-9

9 788439 343639